This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

PG
5025
.P62
v.32

...DETICKÉ BESEDY.

...AKTOR: JAN NERUDA.)

ČÍSLO XXXII.

ŠUMAVSKÝ ROBINSON

OD

ELIŠKY KRÁSNOHORSKÉ.

V PRAZE.

NAKLADATEL: ED. VALEČKA.

1887.

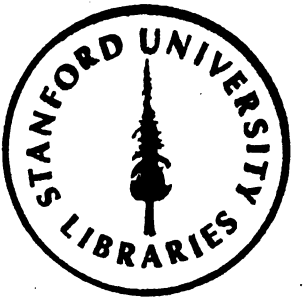
STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

ŠUMAVSKÝ ROBINSON

OD

ELIŠKY KRÁSNOHORSKÉ.

(POETICKÝCH BESED ČÍSLO XXXII.)

V PRAZE.
NAKLADATEL: EDUARD VALEČKA.
1887.

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES
Stacks
NOV 18 1980

PG5025
P62
v.32

Tiskem dra Ed. Grégra v Praze.

I.

Sráz nahoru, sráz dolů. Strání takou
jde stezka lovčí vlnou křivolakou,
tu vydupána v jíl, tu v skalný bok,
a pod kořáním sotva oku znalá,
v dol, ve propast se drobí ovětralá.
Ta v zátoči kde závratné se úží,
tam náhle vykročil muž proti muži.
Jen shlédli se — i zarazili krok
tak němí, posupní a zsinalí
jak stíny dva, jež vychrlily hroby.
Ba stojí, — nelze uhnouti se sobě!
Jak balvan, který cestu zavalí,
druh tuhne před druhem, a lící v líc,
jež bez žití se zdají, bez podoby,
si zkameněly postavy ty obě;
jsou bez hnutí, však metají si vstříc
jak střelu pohled smrtelného záští.

Tot černý Ruf a Robinson, již spolu
se potkali; ten vzhůru, Ruf chce dolů.
Ruf domů jde, — a druhý? Tulák noční!
Ruf nese nakoupení ve svém plášti,
by v domě slavně strojily se hody
o nedaleký, velký svátek roční;
Ruf, dobrý hospodář, má povždy proč
rád pílit v spořádaný dvůr svůj zpátky;
naň čeká žena, čeleď, čas je krátký.
A Robinson? Ty jeho pozdní chody
v les, v mýt i houšť, ba nemají ty spěchu!
Jde krást as na krb souš a červotoč
neb záplaty snad na děravou střechu,
pod nížto není ženy, čeledi
ni svátků Božích, — ani hodů věru!
Ruf otcem jest, — má doma dítě, dceru. . .
Ruf je si vědom, a to povědí
též sousedé, že cti a přednosti
si umí dobyti, a tomu svědčí
již jeho vzhled. Tvář jako z kovu tvrdá
a v malých očích záblesk chytrosti
dí hned, že vůli své bez dlouhých řečí
zná dáti důraz. Jeho postava
jest nízká, usedlá i selsky hrdá,
šat polo městský jen, však zámožnosť
až chlubnou jeví všecka úprava.
Vše na něm praví, že ten muž má váhu.

Ten stěží as, když nevítaný host
mu vkročí v jeho umíněnou dráhu,
se vyhne sám. — „Co stojíš, blázne starý?
Mám naspěch! Zpátky! Vrať se až tam k sosně,
kde na vyhnutí místo máš! He vari!“
Tak Ruf si houkl, hnutím velitelským
vzpjal ruku v před, jak kdyby neúprosně
si poslušnosti žádal. Slova ona
děl po německu, nářečím však selským,
a měřil zpupným zrakem Robinsona.

Ten nehnul se. Stál v cestě jako strom.
Čněl nad Rufa tak vysoko a temně
jak stará sosna kterás v lese tom,
zde vyrostlá a srostlá s korou země.
Snad některou šel zrubnout za šera,
neb v ruce blýskala mu sekera. . .
Ruf vida, že se zdráhá jíti stranou,
v zem udeřil svou holí okovanou
a zvolal zhurta, panštěji co slovo:
„Tož se mi s místa pohni, noční sovo!
Jest-li ti jedno, kdy dnes budeš v hnízdě,
mně není jedno. Já mám větší spěch.
Tož klusej, hloupých vrtochů teď nech,
sic ti jak chlapci hůl svou půjčím k jízdě!
Nu slyšel's dobře?“ — Náhle mlčel němý
a nechat spěchal, stál jak vražen v zemi.

Neb Robinson, jak prve k hnutí líný,
tak skočně, ďáblovitě mrštný teď,
co kočka schoulil se a zmizel v stíny.
Ruf ustrnulý do tmy za ním hleděl
v dol přes kraj srázu příkrý jako zeď,
až rozeznal, jak z temna šerých clon
veň ostrý pohled bodal Robinson,
an jízdmo na klečaté sosně seděl
a prsty mezi její kořání
jak drápy pevně zatínal v lem stezky,
a přes rameno jemu nad skrání
se ostří širočiny mdlými blesky
v zrak Rufův svítilo. Tak nad propastí
se povětrně vznášel jako ďas,
a drsně zaskřehotal jeho hlas:
„Nu Rufe, běž! měls taký spěch! co stojíš?
či místo tchoře jsi se chytil v pasti
a vázneš, Rufe? nebo, fuj! se bojíš?“

Tu potupu z úst opovržených
Ruf hrdý strpěl tiše jako pěna,
neb nezněl mu v ní úštěpek či smích,
však stará nenávisť, tak neztajená,
tak hořce pravá, prostá výsměchu,
že zavrávoral něm a bez dechu
a hlubší propasť před sebou té chvíle
zřel tmíti se než onu, nad níž stál;

chlad omrazil ho, jak by cítil v týle
již ocel studenou té širočiny.
Ba hrdý Ruf teď v závrati a siný
se opřel o kmen, — Ruf se chvěl a bál;
teď za živoucí svět by nebyl šel
a Robinsona za svými měl zády.
Když nabyl řeči zas a smyslů vlády,
pln vyčítavé tklivosti mu děl:
„Což myslíš, že mám proč se tebe báti?
Však člověče, tím vrháš obžalobu
jen na sebe! Nač takou lítou zlobu
máš proti mně? Což ti jí nevyvrátí
ni stáří, nechceš se co živ jí vzdáti
a budeš nenáviděť mě i z hrobu?
Zač? rozmysli se, Robinsone, zač?
Co učinil jsem pro tvé neštěstí?
Či jsem tvou bídou a tvou neřestí
byl vinen já? Snad jako vyděrač
jsem tobě něco vyrval nepočestně?
Či jsem tě vlákal hanebně a lestně
v kal prostopášné zkázy, kde jsi bředl?
Ať Bůh tě zmátl neb tě člověk svedl,
já příčinou jsem nebyl tvého pádu;
já za ctný peníz lány tvé jsem skoupil,
já tvého dvoru, starče, tvého domu
i všeho milého, co ztratils k tomu,
jsem nabyl slušně po právu a řádu;

já jsem tě neomámil, neoloupil
ni o statek ni o čest u lidí
ni o věc u tebe snad ještě větší:
já jsem tě nevykousal z lásky něčí!
Kým pohrdá a koho návidí,
toť srdci na vůli, — já jsem byl mlád
tak jako ty — — však nechme hraček těch.
Sám svalils v jámu žití svého běh!
Proč mně jen stále přičítáš svůj pád?
Proč krmíš hada záští tolik let
až na zkázu své duše snad? neb zdá se,
že o zlém přemítáš. . . Jsi stár a šed, —
nuž Marku, k vůli věčné svojí spáse
bys mohl poleviti konečně
a žíti v míru s Bohem, v míru s lidmi.“

Ruf ztichl; stínem oči jeho pásly,
jak Robinson se tváří, marně však;
rej mžitek zatemnil mu matný zrak
a vše mu zastřel beztvárnými vidmy;
jen cítil, jak se nohy pod ním třásly
a srdce tepalo mu horečně.

A neviděn teď Robinson mu vece:
„Co meškáš, bloude? Chceš-li kázat, nuž,
to můžeš doma hostům, u své pece,
ne v lese mně a výrům. Jsi-li muž,
jdi, pospěš ku předu a nech mne vzadu!

Jdi, babo! Proč se klepáš? čuješ zradu?
Ne, Rufe, nepřemítám o tvé smrti!
Žij dlouho! dlouho ať tě štípou hadi,
ať dlouho štvou tě lační, vzteklí chrti,
ať dlouho luňák do mozku ti klove
a žhavé uhlí na srdci ti čadí,
ať dlouho pekelní tě hrdlí snové!
Já tobě ani ďáblu nezkazím
těch radostí, mne ten tvůj život těší,
buď sto let stár, dnem, nocí v drápech strachu,
že číhá již tvůj trest! Běž, černý brachu,
já nestáhnu tě dolů za nohy
ni sekerou tě v peklo nesrazím;
běž, zdráv a živ si chvátej ku peleši,
já k svojí, — oba ve své brlohy. . .
tam každý pro sebe se spravme s Bohem
neb Satanem, — jak srdce poroučí;
však *ten* i bez tvých litanií, věř mi,
sám dovede, až nabere mě rohem,
mou duši lapit v síť svou pavoučí;
ty zametej si za vlastními dveřmi.
Že o zlém přemítám, mi vyčítáš?
Mně jedno, o čem ty as přemítáš,
já dbám jen, abys na mne pamatoval
a nikdy abych nešešel ti s očí;
já jsem tvé svědomí! A co jsem snoval,
to jistě, náhle kdys ti v cestu vkročí,

i zviš, co přemítal jsem po léta!
V mé duši, Rufe, zraje odveta;
zub za zub, Rufe, oko za oko!
A kdo mně ublížil tak hluboko,
že jsem se stal, čím jsem: ten, Rufe, zkusí,
co spravedlnosť jest, ten tak se svíjeť
jak já, tak hrýzť se, s rozumem se míjeť
jak já, — ten stejná muka trpěť musí!
Smrť málo jest! Já v horších mukách bloudím,
a co mi usoudils, též tobě soudím!“

Teď bylo chvíli ticho hluboké;
však věřil Ruf té řeči divoké,
byl jist, že Robinson ho neudeří
svou širočinou v týl; šel tedy dál —
ne příliš rychle, jak by snad se bál, —
jen zvolna šel, ať Robinson též věří,
že svědomí má neposkvrněné.
Však cesta jest mu k omrzení dlouhá,
a vedro těžké, jako kamenné
mu svírá prsa. Nese břímě malé,
však zdá se mu, že tíží neskonale;
krok zbystřil, má však pocit, že se plouhá,
že nedočká se dnes, kdy prořídnou
ty černé stromy na pokraji lesa,
jenž naplnil se tmou již nevlídnou,
neb mračna s nocí táhnou na nebesa,

jest dusno, jako by se mělo k bouři.
Tam z hloubi hučí jekot horské vody,
jak v kotli se to vaří ve propasti,
z níž bílá pára temnotou se kouří.

Jeť pusto, škaredo tu jíť i ve dne
tou cestou zakletou, kde výmoly
se zrádně kryjí ve plevel a chrastí,
tak že v tom chodec po kolena bředne;
ty v jedno srostlé sosen vrcholy
sem kladou charý stín i za poledne;
jakž teprv na večer, kdy leckde výr
si vyhoukne tak divně, až to mrazí,
kol ucha náhle šustne netopýr
a ve tvář každou chvíli můra vrazí,
a — nechť to hloupé — ze stínu se hrouží
tu onde maně umrlcovy rysy;
zde vražda ze msty udála se kdysi.
Tou myšlénkou se ještě více dlouží
chod bez konce.
Jak okřál Ruf, když přec
se z venčí mihlo jasno hustou spletí
v tu černě mřežovanou hvozdu klec!
Jak náhle vysvobozen ze zakletí
si oddechl.
Jas byl to rudě skvělý
a pronikavě ostrý v hloubce borů,

jež nad ním, pod ním, kol a kol se tměly.
Ne jedno světlo — řady velkých září
tam v klíně hor se o korunu sváří
s hvězd zástupem, jenž kmitá na obzoru;
ba třpytnými se zdají drahokamy,
jež v korunu se hrdě řadí samy,
a koruna ta lesklá obepíná
chlum černý jako čelo mouřenína.
Ten ostrov světel v širém temnot moři —
toť budova, jež divným leskem hoří,
ba zdají se ty skvoucí její stěny
ne z kamenů, však z ohně vystaveny.
Zdaž báječný to palác osamělý
plá řadou lepých oken v stinný les?
Zdaž jest to krásná víla, jež tam velí,
by hudba zazněla i počal ples?
Neb tiché hudby utlumené znění
se nese nocí z planoucího domu, —
a hvězdy hasnou jako v zahanbení,
a nebe v dálce reptá hněvem hromu.

I spěchá Ruf, by ušel bouři v čas.
Proň není báchorkou ten lesk a jas;
neb jemu ona záře plamenná
zisk milý, dobrý obchod znamená;
to z jeho peněz planou řady svící,
svůj vlastní dům on takým leskem zlatí,

však lesk ten skutečným se zlatem splatí.
Jeť pravdivý to poklad hárající
ne vymyšlený přelud z dětské bajky!
Ruf pokývl si s pravou potěchou,
když — jako hejno ptactva — nad střechou
zřel dechem noci zavlát pestré vlajky.
Ta záře světel, která nádherně
se dvojí v rybníce jak na zrcadle,
ta plane v širém, sklenném večeřadle,
v té dvoraně tak příjemné, ač prosté,
kde rádi domácně a důvěrně
v čas přítmí baví lázeňští se hosté.

Neb k čemu mezi velebnými hvozdy,
jež — kam jen hlédneš — s hory k hoře kol
si podávají ruce nerozlučné
a v zeleň věčnou věnčí tichý dol, —
ba k čemu z jejich skalin, z jejich mechu
se jasně perlí praménky ty zvučné?
Co pějí tak, že míníš slyšet drozdy
a slavíky v jich sladkém klokotu
neb šepot rusalek v jich smavém dechu?
Pln tajemství, pln divné lahody
je sterým hadačům hlas přírody;
sto věštců vkročí v její samotu
a každému se věštba zjeví nová;
sto zvědů pátrá, — každému se zračí

v ní pravda jiná! Jiní zaklínači — —
a duchové též odpovědí jiní!
Takž Ruf, když dávno kráčel ve svatyni
těch božskou tuchou provanutých lesů,
z nich bádaje, co hloubka jich proň chová,
si vyslouchal v jich šumném, svatém děsu
zvěst, že jich zdroje bujaré a hlučné,
tak třpytně čisté ve svém horském trysku,
proň stvořeny se proudí, jemu k zisku,
neb jemu zvěstovaly — tržby tučné.
Ten horský vzduch, ta sladká lesní vůně,
mech plný květů, — ne, to v jeho duchu
se věru na selanku nespřádá!
Však neduživý měšťák, jenžto stůně
a tyje od šachru neb od rozkoše,
ať zpitomělý prchá z toho ruchu,
kde o život mu nuda ukládá,
ať svoje neřesti a svoje groše
sem zanáší, ať o vodě se postí
jak chuďas každý; ať svou špínu koupá
a myslí, že mu do žil kalných stoupá
těch zdrojů čistota i svěží běh;
ať v lese na znak lehá na rohože,
ať tvrdou roštinu a tvrdé lože
čím dráž tím lépe platí: tak se zprostí
svých zvyků, žádostí a hříchů všech,
a hubenější, lehčí, v dobré víře,

že znova na šachry a na rozkoše
dost dokoupal se zdraví za své groše, —
at zmizí zas jak liška ve své díře.

Tak myslel sobě Ruf, když koupiv lány
kdys Robinsonovy, kul svoje plány.
I vystavěl si z dříví lesů svých
dům dlouhý, obílený jako sníh,
jenž pod šindelem rudě zbarveným
kryl v podstřeší a v patře po dvém řadu
tak těsných komůrek, že beze snadu
jsou schopny zjařiť citem nadšeným
hruď pravou měšťáckou; neb měšťák pravý
jen tenkrát venkov — pravý venkov slaví,
ten prostý venkov, kde jak v ráji prodlí,
když má tam všecko možné nepohodlí,
když léhá skrčen na přehršli slámy
a vstávaje když hlavou vráží v trámy.
To věděl Ruf, a podle toho chytře
vše uspořádal v domu svého nitře.
Však aby měšťák údy stísněné,
jež hlemýždí ty komůrky mu kroutí,
měl přece chvílemi kde protáhnouti,
Ruf zřídil večeřadlo skleněné,
jež každým oknem z rudých arabesk
v noc černou roní vábný čarolesk
a krajině té tajůplně krásné

jest luznou zdobou, zářic nádherně
jak skvostná spona v lesů rousce řásné.

V tom hněv a tíseň Rufem pozachvěly,
neb spanilý ten obraz, ladně skvělý,
mu děsné vidmo hyzdí příšerně.
Hle, ve dvorany zář, jež odražena
plá z rybníka jak z podmořského sídla,
ční strašidlo, — toť kostra rozpřažená,
jak netvor, jemuž z odraného křídla
jen hnáty hnusné bez masa i peří
se vzpínají, ač nikdy neudeří
již ruchem živým letmo v šerý vzduch;
toť troska, stín, — a přec jak zhouby duch
z těch černých žeber jakýs hrozí děs,
jenž Rufa tlačí dávno, denně, dnes, —
hruď jeho pyšnou dětským strachem tříště;
toť bídné doupě, pusté spáleniště,
jež uhelnaté zbytky krokví šklebí
jak ďábel, jenž se chechtá drze k nebi.
Toť chatrč hrozná, — bez lidí i Boha!
Skrýš pomsty snad, — kdož ví, co v ní se děje?
Práh onen míjí každá cizí noha,
jen sníh tam vlétá, příval tam se leje
a oknem beze skel tam bouře věje;
tvor jediný, — kdož ví, zda šílenec
neb hříšník zavilý, — tvor lidský přec

tam vcházívá — v ty dvéře bez dveřeje,
tam domov má, tam dny a noci tráví:
toť Robinson. —
Ruf postál okamžik,
neb slyšel divný, přehluboký ryk,
jímž užasl; toť zabučení krávy.
„Aj“, divil se, „ta hladem řičí ještě
a dosud neumořil jí ten bloud?“
V tom padly s mraků první kapky deště;
Ruf pospíšil si, než to vzroste v proud,
i vkročil do dvorany v hostí kruh.

Tu děl pan soudní rada: „Pozdrav Bůh!
Kde vězíte, náš hospodáři milý?
Již jsem se začal o vás potiť strachy,
že vás vzal cestou rarach potměšilý,
a s kým bych já si potom zahrál v šachy?„
A na tu blahosklonnosť pana rady
hlas basový se zasmál ze hromady:
„Ba vaše šachy, je to jemná příze;
však odpusťte, že hru tu nechci hrát;
já nejsem skrblík, hraji o peníze,
a proto v karty hodím sobě rád —
a libo-li, jsem, pane rado, k službám.“
To znělo z rudých, naduřených úst,
jichž obyčejem jistě nebyl půst.
Však tenký rada, suchý jako kostra,

se tence usmáv odpověděl zostra:
„Ó děkuji, neb vyhoví mým tužbám
vždy lépe hra, k níž zapotřebí ducha,
než k jaké stačí mysl jednoduchá!“

„Nu jak se líbí,“ pravil milec karty,
„já hrával v šachy, když jsem vyšel z kvarty,
však znudily mě malicherné finty
hry této laciné již v půli kvinty;
já od sexty jen o peníze hraji —
a zvlášť co lidé „„doktore““ mi lají. —
Nu pane domácí, náš hospodáři,
jsou bažanti?“
Ruf s vyjasněnou tváří
se přiblížil jsa rád, že rozhovor
se jinak obrací než v nový spor,
jichž mnoho mezi „„doktorem““ a radou
již porušilo společnosti lad.
Pan „„doktor““ — host to vzácný peněz vnadou,
a rada vlivem — kdo ví, k čemu snad
by mohl prospěti? a konečně
host jako host; však přece po úvaze
víc váží „„doktor““, neboť s rodinou
víc jí a pije, všecko platí draze,
jak Ruf jen žádá. „Věru výtečně
dnes pochodil jsem s vaší zvěřinou;
hle, pane doktore!“ děl Ruf a zvedl

dvé bažantů, jež nesl ve svém plášti.
Pan rada při tom do zelena zbledl.
„Ta chlouba!“ šeptl dceři plný zášti. —
„Však šel jsem hezký kousek pro ty ptáčky,
vždy rovně lesem, přes vrch, bez zatáčky,
dvě hodiny přec tam, dvě zase zpět.“
Tu pravil „„doktor““: „Nuž a je tam hezky
v té myslivně? Nač slézat lesní stezky?
Dva vozy, děti, zjednám na výlet
vám do obory; může někdo známý —
pan rada se slečnou se svézti s námi!“

Zle rada sčervenal až po svou pleš.
„Mé díky,“ pravil jízlivě, „mé díky!
Nač obtěžovat vzácné výletníky?
Víc místa bude bez mé přítomnosti
pro vaši šířku, vaše náklonnosti. . .
a proč tak týrat přeubohou spřež?
Sám suďte, — pane *zvěrolékaři*!
Nuž díky, — ať se výlet vydaří!“
Tu „„doktor““ ústa rukou zastínil
a usmál se: „Nu zle jsem nemínil,
já myslel dobře, zvláště pro slečinku;
však nenutím. — Můj hospodáři zlatý,
teď druhou chuť jsem dostal na pečínku!
A což as na děti — což teprv na ty
jde znova hlad, — jest jim to v očích znáti!

A jak jest lačna, chudák, jejich máti!
Nuž druhou večeřičku honem, honem,
ať nejste vinen naším časným skonem!
Tři láhve mělničiny prozatím;
však při těch ještě hlavu neztratím, —
mám na pořádný doušek laskominy;
takž potom šampaňské!“
Šum nastal kolem,
a zvěrolékař hlučně za svým stolem
se s chotí, s dcerou svou i s třemi syny
měl k druhé večeři a mlaskal rtoma.
Tam sedí rada: ženu nechal doma
i kopu dětí; s jednou přijel dcerou,
dva příbory a jednu porci berou
a pijí vodu, — proto prý sem přišli, —
a hrají v šachy, — arciť, aby vyšli.
A přec by rád byl ve své nadutosti
ten chuďas rada nejpřednějším z hostí, —
či škorpil ten i s ním se neměří,
s ním, poctivcem, jenž dvakrát večeří?
A smí se jemu rovnat někdo druhý,
jak? jemu, kterýž tetřevy a pstruhy
jí veřejně a s celou rodinou,
tím dodávaje lesku lázním zdejším?
Jest pochybno, kdo jest tu nejpřednějším?
A jemu, jemu radosť nevinnou,
by v řeči doktorem slul u lidí,

ten rada kazí, neb mu závidí!
Tož k radovi, jenž u prázdného seděl,
zřel vyzývavě, žhavě, bujaře,
jak úsměšným by okem napověděl:
jen počkej, dám ti *zvěrolékaře*!
Proč pak ne „„doktor““? Co to za podivnost!
Tím rada Rufovi jen kazí živnost,
neb ač jest lékař v městě nedalekém,
přec každý host by slyšel s velkým vděkem,
že v lázních samých pro všemožný případ
je doktor při ruce. Toť zpozdilé,
tak různit tituly, tak vlasy štípat,
toť byrokratství směšné, přežilé,
neb um je stejný, nechť si jméno jiné;
ať někdo zkusí zachrániti vola,
jenž svojí zkáze propadl již zpola!

Tak „„doktor““ v duchu při sklenici vinné
as uvažoval o svých zásluhách,
když sem i tamo přes dvorany práh
mu sotva stačil létat hospodář
a sklepník též, by každé jeho přání,
vše, čím chtěl zvelebit své hodování
a co jen možno v kuchyni i sklepě,
se stalo skutkem. Očím hostů všech
již jakás tajůplná slavozář
se rozlila kol ctihodného muže,

jenž jedl tu a pil tak velkolepě,
jak nemnoho jen smrtelníků může!
Však v obdivovaný ten šum a spěch,
jímž vládl jako polobůh, v ta hesla
tak závažná, jež z jeho úst se nesla,
jak: „Štiku!“ „Krůtu!“ „Láhev!“ a co více,
všech úžas a všech úctu vzbouzejíce,
an zbožně mlčel zástup hostů plachý,
hlas tenký křikl: „Šachy! moje šachy!
He sklepníku! Kam zas, vy větroplachu?“
Mrak na čele, blesk v očích, — strach šel z něho!
A „„doktor““ k dovršení zlého všeho
děl: „Vidíte, i bez šachů jste v šachu! —
Však hospodáři, slyšte, milý brachu,
než odjedu, ty raky míti musím;
já nenahlížím, co tu za obtíž.“

„Ach,“ vzdychl Ruf, „všech jiných věcí zkusím
a půjdu všude, třebas ku rarachu,
bych od něho vám koupil zajíce,
však s raky, pane doktore, je kříž;
těch nikde není, krom zde v rybníce, —
však rybník Robinsonův jest! a ten,
jak víte, jesti víc než pomaten;
on neprodává, ale láteří
a strašně proklíná, až Pán Bůh brání!
On blázen jest, — ať se ho každý chrání!“

Však „„doktor"" hlavou kroutí, nevěří.
„Snad chcete lacino", dí potutelně.

„Mé šachy!" zní to hrozně, strašidelně,
a rada, vztyčen, zbledlý jako duch,
zrak uražený přes trnoucí kruh
v líc hostinského vbodávaje vece:
„Když konečně jsem šachů dobyl přece,
zdaž tedy neráčíte se mnou hráti,
vy pane hostinský? Či taká čest
již pro mne, pane, příliš velkou jest?
Dost dlouho čekal jsem, až pán se vrátí,
a nyní. . ."
„„Doktor"" vpadl: „Naše tlachy
vás mrzí, viďte. Nuže hrajte v šachy,
tu máte soka, již ho pustím z pasti."
„Již jdu, ó prosím!" Ruf se omlouval
a mezi stoly blíž se posouval,
kde rada stál. „Ba zpozdil jsem se dnes,
ctný pane rado, neboť přes ten les
když jsem se brouzdal v nejhustějším chrastí,
tu chlapisko mi cestu zastoupilo —
jak hastroš do zelí! A co to bylo?
Toť Robinson! Tím ušla mnohá chvíle. . .
Tak! ráčíte brát černé, nuž já bílé."
I sedl k radovi, s nímž konečně

jal figurky se řadit válečně.
Již stály proti sobě oboje.

Však zloduch jakýs, škůdník pokoje
zas „„doktorovi"" pošeptal, by řekl:
„A snad si myslíte, že bych se lekl,
i kdyby ďábel, nejen Robinson,
měl rybník, v němž by jediný byl rak?
Jakž teprv, když tam raků milion!
Já k němu půjdu, já mu vytru zrak!
Já se ho báti? Což jsem hloupé děcko?
Však nevím, proč se ho tu hrozí všecko,
či někoho již uškrtil neb skolil?
Toť blázen dobrák, jenž si hnízdo zvolil
zde arci nevhod, neb vám lázně hyzdí
tím zbořeništěm. Přinuťte ho soudně,
ať střechu pokryje a stěny vyzdí; — —
však nuzák — nespravil by asi kloudně,
a proto nejlíp: kupte si to doupě
a zbořte to! Vám vyplatí se koupě;
ten brloh v sousedství vám živnosť kazí."

Ruf čile kývl. „Pravda, páni drazí, —
a nejen brloh, též ta stará šelma,
jež hnízdí v něm, ta hosty moje děsí!
Neb když se schoulí, vyvrátí svá bělma
a tu svou hřívu k samé zemi svěsí, —

toť strašák — na leknutí dostatečný,
an se s ním v lese, večer někdo potká;
zvlášť se ho bojí paničky a slečny.
Zdaž koho skolil? Je to šelma krotká,
sic na svobodě by se netoulal.
Však prodat chatrč? — Ani pomyšlení!“

Tu „„doktor““ posměvačně zamhoural.
„Hm, chtěl jste asi tuze velkou láci,
a on si tu svou romantiku cení;
já zas ty raky. . .“
„Čekám na váš tah;
jen pozor, pane, sic vám dáme šach,“
pln rozčilení napomenul rada,
an zřel, jak mysl Rufova se ztrácí
pryč z bojiště a v jinou kolej vpadá.
Ruf rychle — příliš rychle nyní sáhl
v řad figurek a bez rozmyslu táhl.
Jej cele vábil hovor s „„doktorem““.
„Rád bych přec věděl, jakým netvorem
je ten váš Robinson,“ děl „„doktor““ živě,
„proč nenávidí vás, jak zvíře žije
a promluví-li, proklíná tak divě!
Rád znal bych kousek jeho historie.“

Ruf odvětil: „Co vím, to povím rád.
Když Marek — tak se jmenuje — byl mlád, —

nu, k vůli dívce jsme se znesnadili,
jak již to bývá. Já jsem ji byl mílý,
mou ženou stala se; — a Marek pak
se oddal pitkám, hýřil všelijak,
kus po kuse svá pole rozprodával,
pak dvůr, — až měl jen tuto chalupu
a rybníček. Mně byl ten dvorec vhodný,
však musil jsem ho nabyť v překupu,
by Marek neměl zdání, komu dával
tak lehce do rukou svůj statek rodný.
Mně nebyl by as prodal ani zbla!
On tonul víc a více v kalu zla,
a zvlášť, kdy zvěděl, že jsem nebyl hlupcem,
byv tajným — jistě poctivým však kupcem;
teď mluví stále, že jsem já jej zničil!
Pak časem také v lese poustevničil
a posléz v chalupě se uvelebil.
Rád bych ji též byl koupil — jakž bych nebyl?
Ba, stál jsem o ni chytře dost i rázně;
zvlášť když jsem potom vystavěl zde lázně
a když mu chatrč přes noc vyhořela;
však pravilo se, sám že založil,
by zlosti, nařknutí mně přimnožil...
a věru, pravdě podobno to zcela,
neb smál se při ohni, jak ďábel smál se,
v těch plamenech jak doma býti zdál se.
Nuž od těch časů černé spáleniště

tu straší, — nezbavím se ani příště
té strachomorny, dokud žije on,
jenž hostům sluje: starý Robinson.“

Ruf šachů ~~zapomněl~~, ~~tak vykládaje~~
a nevěděl, že místo něho hraje
již chvíli Jella, radova to dcera.
Však „„doktor““ okem velmi soucitným
to spozoroval. „Již jsem hodlal včera
v to doupě vkročit,“ pravil roztržitě,
„a pokus ten teď bude nezbytným;
ba nebýt noc, šel bych tam okamžitě.
Mne láká promluvit s tím kulichem;
však až jen řadu stovek uvidí,
pak užasnete, jak se odklidí
a bude děkovat. . . neb co mu dám,
to bude pro chuďasa přepychem. . .
Nu, nekrutte jen hlavou! Pravím vám,
že nejsem držgrešlička ledajaký!
Já koupím chatrč, rybník, — chci mít raky!“
„Rád uvidím!“ děl Ruf; „a kdy již, prosím?“
„Hned ráno,“ vece „„doktor““, přistoupiv
až k Rufovi; stál u radova stolu.
„Hned ráno uzříte ten světa div,
neb na prázdno se nikdy nehonosím.
Však pane rado, — nehrajte tak spolu,
mně slečinky je líto, — nemučte jí

tou hloupou hrou.“ — A rada děl: „Jen hloupý,
kdo neumí, se nudí. — Blahopřeji
vám, pane, slavně ku zítřejší koupi.“
I shrábl figurky a prudce vstal,
dal dobrou noc a pryč se odebral.

Teď přišlo šampaňské. Ruf s „„doktorem““
se dlouho baví hlučným hovorem
a řádnou pitkou; ve chvíli však jedné
líc Rufova, již zrudlá, náhle bledne,
neb zdá se mu, že ve skla matném lesku
tam venku, v zelenavé záři blesku
zří stát a dovnitř zírat příšeru:
tvář divou, svazek chrastu, sekeru.

II.

Až v pozdní večer s lesnatého svahu
se vracel Robinson k své chýše prahu.
Jak stín, jak stvůra divných snů se tměl
zjev jeho dobrodružný v šeru hustém.
Již zmizel; ve tmy hlubším černu dlel,
jež hloučilo se při doupěti pustém,
jak by tam noci domov byl a stíny
k ní co k své prabábě se lísaly.
Chrast praštěl, shozen na zápraží z hlíny,
a kroky dřevěnků pak tápaly
kams do vnitřku té strašidelné skrýše,
kdež zanikly.
Vše jak by spalo tiše,
i bouřka v dáli jak by dřímala
a přemáhala ospalou svou choutku,
jen mdlými blesky kdesi z nebes koutku
zpod těžkých víček noci žíhala

a chvílemi tak líně hřímala,
že hlubokému oddychání spánku
to podobno. Kol nikde ani vánku,
klid jal vše v olověné objetí
a zavřel všeho žití ruch i šum
dnes desaterou černou pečetí.
Jen za rybníčkem ještě sklenný dům
bdí v lesku světel, v zrcadle se zračí;
a proti němu, v báječné jenž kráse
vil zámkem z ohně zbudovaným zdá se,
tím chmurněji se spáleniště mračí
jak ze tmy ulepené hnízdo dračí,
jež trčí z hloubky předpekelné sluje.
Čím hlubší noc je skrýti usiluje,
čím více žhou v ně blesky náhlým jasem,
by šeré s něho stíny odhalily,
tím posupněji černé zří je s žasem;
vždyť nezjasní se brloh zasmušilý
ni slunným leskem dne ni hvězdným třpytem,
jak stínů věčných byl by kletým bytem.

Teď zhasla světla skvělé dvorany;
klid ještě mrtvější„ až tupě němý
teď svěšenými křídly spadl k zemi,
jež jako nesčetnými havrany
se černala svých borů záplavou
a zapadlých svých dolin mrákavou.

A jako pelech vší té pochmurnosti,
tmy veškeré, jež kryje výš i dol,
jak hnízdo bouře, kterou dálka hostí,
dům Robinsonův hrozí kol a kol;
z těch uhelnatých, černých krokví zdá se,
že hejno temných křídel pozvedá se,
a mračna ta, jež nebe zasmušují,
že v nich se líhnou, z nich se rozletují,
i blesk, jenž letí v obzor počernalý,
že od jich ohořalých konců chytá,
v nichž tajně asi zbylá jiskra kmitá
z těch plamenů, jež kdys je ožíhaly.

Z té chatrče teď vyšel Robinson.
Dlel zřídka přes noc pod svým bídným krovem,
nechť zuřil venku mráz a větrů shon;
jakž teprv nyní, v teple červencovém!
Tak přenocovat pod zčernalým nebem
jak dnes — toť pravou jemu rozkoší;
a divá bouř kdy kraje pustoší,
on v ni jak do podušky nejjemnější
svou hlavu hrouží; v klid se ukonejší
snad jakous modlitbou, již před se říká, —
neb kletby nejsou to, jež za dne žvýká
a jež mu bývají as denním chlebem.
Dnes pansky nastlané má spočívadlo:
to roští, jež mu před práh s beder spadlo.

Tam sedl, opřel záda přihrbená
blíž dveří o zeď, lokty o kolena
a bradu v dlaně. Dlel tak bez hnutí
jak vytesaná zdoba svého domu,
a blesk kdy prorval nebes klenutí,
tu bylo zříti v břitkém světla lomu,
žeť socha ona slohem jesti shodna
s tou budovou, s níž srostla, a jí hodna.
Tvář není nepodobna chýši té
ni chatrč tváří; v kráse stejné míry
se nejvíc rovnají as lebce staré
kdes hrobníkovým rýčem vyryté.
Hle, vpadlé oči, — oken prázdné díry
se černají co lebky důlky charé;
a v kteréms okně zejícím-li kdys
se mihne Robinson, — neb v oka tůni
když Robinsonova se myšlénka
z tmy jeho bleskne: stejně vzpomněl bys
pak na lebku, jíž v nitru hádě trůní,
jež vystrkuje hlavu z důlků očních,
a ovinuvši skráň co čelenka
zpět vklouzne do dutiny stínů nočních.
Dnes, jak by hádě z lebky vyběhlo
a před čelisti brankou ulehlo
svým lesklým tělem v teplo letní záře:
tak Robinson se slunil v blýskavici
a nechtělo se dlouho jemu zpět

tam v otvor dveřejí jak do žaláře;
vstříc bleskům dokořán byl jeho hled,
a hádě v každé jeho zřitelnici
dnes neukryto tkvělo bez ustání, —
ba rostlo — v obrovského rostlo hada!
Tak doutnalo mu v mozku přemítání
a myšlének v něm vřela noční rada,
v níž začarován klidu nedosáhl,
leč až by vyosnoval, po čem stříhl!

Co dumal Robinson? Proč chmurný stesk
mu vraštil čelo, klikatil mu brvy?
Proč hlubším šarlatem než mraků blesk
plál jeho pohled jako ztopen v krvi?
Jen *jednu* péči hýčkal jeho duch,
jak vlčice své dravé mládě kojí,
a v jediného terče čarokruh
slal všecky šípy smrtné vášně svojí.
Šíp každý chabým, tupým se mu zdál,
by v *jedno* srdce tak se krutě vklál,
jak bylo kletbou nad přísahu silnou
mu přislíbeno, tvrdě usouzeno:
by úpělo, tak hořce otráveno,
tak sešlapáno, hanbou sžehnuto,
by zoufalosti číši neodchylnou
tak vypíjelo, žlučí zalknuto
i slzami a dýmem z pekel žáru,

táž muka trpíc, jak byl trpěl on!
Však výmysly se v marném rojí sváru,
a každý, jak se zrodil, spěje v skon.
Tak zmírá lichý záměr po záměru, —
msta věžitá se rozpadává v trosku.
Jest mu tak pusto v mysli, jak by věru
měl hlavu kostry bez vtipu a mozku
a jenom hádě v hloupé, mrtvé lebce.
„Nu starý troupe," Robinson si šepce,
„stroj pavučinu, abys lapil vlka!
Tu seď a soukej dál, až zplesnivíš!
Jen straš, jen straš, však ať se nedivíš,
že šelma s posměchem jen zuby cení!
Ba styď se! všecka chytrost v tobě zmlká,
jen vztek tvůj řve, až se mu huba pění,
však nemá drápů, by je v šelmu vrazil,
neb dávno si je ohryzl! A teď
jen z červíčků si na lva důtky spleť
a jemu na postrach jak ovce meč!
On tě jak vývrhel, jak lotra zkazil, —
ty nic mu nečiň, — svíjej se a breč!
Ó bloude dětinský a pitomý,
jen chlub se mu: Já jsem tvé svědomí!
He, svědomí? to, hlupče, snad ho zdrtí?
Že svědomí? ví bídník, co to jest?
Jen chop se ho! a čím jej ztrestáš? smrtí?
Smrt — bláhový! či smrť je také trest?

Jak padlý strom tu ležeť — zrovna tak. . .
sám si jí nedopřeješ, jemu však
bys dopřál smrti? Proč jí nevyhledáš,
proč sekerou tou sobě ránu nedáš,
jak almužnu? — Mlč, pošetilče! Víš
jak by se zasmál, kdybys dýchať přestal!
Nuž tedy žiješ dál, bys tím jej trestal?
Ó blbe hnusný, vlečeš svoji tíž
a konáš pekelnou tu žití cestu
ne jemu, však jen sobě, sobě k trestu!
Že se tě bojí, leká? Nevěř, brachu!
A kdyby! stojí-li ten drobet strachu
jen za to? K smíchu! Všecko je to směšné
a všecko hračka, všecko neúspěšné,
co vymýšlím v té prázdné hlavy zmatku.
Čím by mu škody na vydraném statku,
čím by mu byly ztráty na mamoně,
bychť sebe lstněji usiloval o ně?
Zdaž odplatou tak bídnou, titěrnou
bych zvážil svého žití dlouhou trýzeň?
Ó za ni pokutu dost příšernou
si marně vymýšlí mé pomsty žízeň.
Čím byl by ďáblu přeražený hnát,
čím na vždy zohavené mrzké tělo?
Ba kdyby krev svou cedil nastokrát
a žhavé železo mu v ranách vřelo,
čím všecka taká muka byla by?

To vše jsou trety, hrůzy na baby
a rozmazlené děti, ne však chlapy
jak on, jak já! Ne, jeho nepolapí
ty kleště plamenné, v něž muka má
mě svírala: v něm duše strhaná
se třásti nebude; on nezakusí,
jak zoufání a bolesť prsa dusí
a v mozku pálí, — nikdy nepocítí,
jak léta žalu ryjí v čelo vrásky!
Tak trpěť — k tomu třeba srdce míti, —
čím trpěl by však ten, kdo nezná lásky?
Ta nejhroznější, stokrát smrtná muka
jen milovaná může dáti ruka;
on vždy jim ujde, on nic nemiluje, —
nic, nikoho, — a nikdy nemiloval!
On nemá srdce, — msta jsou šašky, klam...
he, jeho neporaníš, — není kam!“

V tom, měsíčný jak srp kdy z mračen pluje,
tak štíhlý, hlavou ladně nachýlený
stín lehký, bílý ze tmy vystupoval;
mdlý lesk naň zaplál: postava to ženy.
„Tu miluje! Zde by jej rána tala!“
Ta myšlénka se bleskem zakmitala
v stín hluboký dum Robinsonových. —
„Stůj!“ křikl; „odkud se to kradeš domů?
Co činilas tu? Jest-li třeba k tomu

tmy půlnoční a bouře, byl to hřích!
Ba co by jiného? Neb kdo ti velí:
‚Jdi, spáchej, co víš zlého, — mě to těší‘, —
kdo poslal tě, je v hříchu zplesnivělý
a tvýma rukama tu na mně hřeší;
co vsel ti do hlavy, je ďábla setbou,
a k čemu navádí tě, čpí to kletbou.“

Stín bílý stanul. Jasný dívčí hlas
dí: „Dobrý večer! Jsi už doma zas?
Já myslela jsem, že jsi dosud v lese
a pro temnotu jsem tě neviděla.
Nuž dobrou noc.“ A zjev se dále nese.
„Stůj!“ křikl stařec, „ven s tím, cos tu chtěla?
Co slídíš kolem jako noční sova,
co proti mně vy chystáte tam znova?“
— „Co by kdo chystal?“ dívka mírně hlesla;
„jen kousek trávy kravce tvé jsem nesla,
neb hlad ji mučí. Hrozné je to řvaní!
Jest nám jí líto; slyšíme to v spaní,
ba každý se tvé krávy v noci děsí,
vždyť se to rozléhává kol až v lesy.
Mně, Robinsone, odpusť, mně to nedá,
já krmívám ji někdy — jako dnes.“
Však Robinson jak rozlícený běs
k ní zasupěl: „Jen se mi opovaž
mít soucit s bestií, — ty smrtko bledá!

Jen mi ji krm a její zpěv mi kaž!
Však uvidíš, že já pak nebudu
mít s tebou soucitu! Že hlad ji mučí?
Já tomu chci! Že bučí? Chci, ať bučí!
Dost dlouho učím řvát tu obludu,
by krásně, víš, tak ze hluboka řvala,
jak šelma urozená — as jak slon!
Ba skřipec jí též dávám na ohon,
by vznešeněji vřeštět přivykala,
ne jen tak sprostě, věčně jako kráva!
Chci, aby bučela jak zvíře vyšší,
ať v kostech mrazí toho, kdo to slyší,
ať se mu vlasy jako hřeby ježí,
a při té noční hudbě pekelné
ať jako na řežavém uhlí leží
a v úzkosti se svíjí smrtelné. . .
Ba, Robinson když tich a noc jej kryje,
pak zvířecí to hrozné kvílení
jak trouba za dne soudného ať vyje
a v snech ať straší jak zlé znamení,
ať na svědomí jako bouř se žene
a stokrát všechen děs mu připomene,
jenž roste z viny dosud nepomstěné,
ať věčné prokletí jak horský hrom
se stokrát vypovídá v hlase tom. . .
Tak chci, ať hloupá bestie ta bučí!
Ty tomu nerozumíš, — hlad ji učí!

Toť její škola! proto nedostává
nic žvýkati to zvíře pitomé!
A ty se zatím pleteš v dílo mé
a cpeš jí trávu, by mi oněměla
a snad i to, co umí, zapomněla!
Já soucit s bestií ti zapovídám!
Ty chraň se mne! Však já i po tmě hlídám,
a jestli tě tu ještě jednou zvětřím,
já tě, ty ještěrko, pak neušetřím!
Ať si tvůj tatík potom vlasy dere,
zrak vypláče neb lebku rozepere
kdes rázem o skálu!“

„Dost!“ křikla děva,
„dost, Robinsone, dost! Již Bůh se hněvá!
Tvá hrozná slova jako nůž mě mrazí,
jich ozvěna se všude za mnou plazí;
kde zaslechnu tvůj hlas, je hrozba v něm,
a když mě potkáš, zamračen a něm,
tvé pohledy jsou krutější tvých slov,
víc bodají než naostřený kov;
ba věř, mně bývá, že tvé oči tmavé
mi v spáncích vězí jak dva hroty žhavé
a v každou myšlénku i v každý sen
mě pálí, bodají. Ať noc, ať den,
vždy vidím před sebou tvou strašnou líc,
z níž pomsta, nenávisť mi šlehá vstříc, —
až děsno jest co čítám v očích tvých!

Jen pověz, jaký spáchala jsem hřích,
že záští mě tak nekonečnou stíháš?
Vždyť nemám klidu, radosti ni mládí, —
a přec když někdy srdce zadovádí
a zveselí se: ty mi v cestu vbíháš
jak černý stín, jenž celý svět mi smuší!
Ty stokrát probodáš mě svými zraky,
tvou kletbu cítím na své mladé duši
a klesám pod ní — za hřích, nevím jaký. . .“
Hlas její selhal, přemáhaje vzlyk.
„Tvým hříchem jest, žes otce svého dcerou!“
Tak Robinsonův zaskřehotal vzkřik.
„Trp za hřích otcův trýzní tisícerou,
trp, viny otců mstí se na dětech,
neb taková je spravedlnost všecka,
jest takým nebes, takým světa běh
a nikdo, nikdo jemu neuniká:
trest, rána, namířená na hříšníka —
ho! drtí srdce nevinného děcka,
a ďábel chechtá se, až sotva dýše,
mstě nebeské i lidské soudců pýše, —
he, šašky jsou to! Nikde, nikde není
té moci, jež by vmetla zatracení
tam, kam se patří! Ty se domů kliď,
a to ti pravím, ať se spokojíš:
věř, ty mi za nenávisť nestojíš,
mne, bláznivá, se neboj, tím se řiď,

a marně hrůzy mráz tě ze mne zebe;
má msta, má zášť, ta netýká se tebe.
Jdi, pospěš odtud, — vari!“
Dívka stojí
a neodchází; v tajném vnitřním boji
se váhá chvíli, — ale pouze chvíli.
„Ne, Robinsone! Zášť tvá se mne týká!“
tak volá odhodlána, ze vší síly.
„Vždy otce prohlašuješ za hříšníka
a k vůli rodičům mě proklínáš!
I nemám stání, nebudu ho míti,
než až to zvím, až přestaneš mi krýti,
na jaký otcův hřích to vzpomínáš,
na jakou dávnou nepomstěnou vinu!
Mluv! pro tvou spásu, pro Boha tě žádám,
vše odhal mně! Mně nelze již to snésti,
jeť příliš hrozno, taký život vésti,
a smlčíš-li mi to, já trýzní zhynu.
Mluv! Smrť či život na duši ti vkládám.“

Tu Robinson se zasmál. „Hodné dítě,
jež ruce spíná, abych otcův hřích
mu odkryl! Myslíš-li, že pobaví tě,
co jemu hanbou, obžalobou jest,
nuž mohl bych si z toho ztropiť smích
a vyložiť ti šerednou tu zvěst,

však ne, — mně hnusno připadá to maně.
Fi, styď se slídit po otcově haně.“

Však bílou ruku zvedla v temnou výši
a promluvila děva: „Bůh mě suď!
On čte mi v nejtajnější srdce skrýši,
že zkoumám proto jen tu kalnou rmut,
jíž otce mého jméno poskvrňuješ,
jen proto zvídám, jaká jeho vina,
bych odčinila ji; ty pomstu snuješ,
já smír. Já ve svých nočních modlitbách
a slzách vroucně prosím Hospodina,
by přál mi za odvetu v oběť dáti,
co nejdražšího mám či míti mohu,
i často vkročila jsem na tvůj práh
s touž prosbou, vždy však bázeň zpět mě chvátí;
dnes prvně mluvím k tobě jako k Bohu
a svatě, horoucně tě zaříkám:
ó pověz, čeho sobě žádáš sám
a co by usmířilo žal tvůj žhavý
a sňalo kletbu s otce mého hlavy.“

Tak stála prosíc, jako přízrak jasný
v té tmě, již bouřná půlnoc kladla kol,
jak kdyby tajně slétl anděl spasný
a v lidském tvaru kráčel v zemský dol.
„Smír?“ syčel Robinson; „smír v zášti dračí?

Chceš pykat — oběť dát — víš, co to značí?
Jest to tvá vůle, nebo lichá lež?
Hle, vidíš blýskat ocel sekery?
Zdaž, pošetilá, znáš mé záměry?
Jakž, kdybych žádal. . . Ty se nechvěješ?“
I zvedl zbraň svou lesklou jako v hrozbě.

Však dívka neustoupila ni krokem;
jak duch se bělá v temnu přehlubokém
i měkce praví: „Trvám na své prosbě!
Ba věř, já života bych neželela
a za výkupné dala bych jej ráda.
Však duše tvá tak není zkrvavělá
a smrti mojí v cenu nepožádá.
Vím, Robinsone: duch tvůj podlým není;
co lidé mluví o tobě, v ten děs
já nevěřím, — ba Robinsone, věz,
již často nad tebou jsem zaplakala, —
neb vím, že divokosť tvá neurvalá
má původ v hořkém, velkém utrpení,
jež bičuje tě krutě, štve a bodá
a v otráveném srdci tobě hlodá.
Já se tě nebojím, jest mi tě líto,
a vše bych učinila, — Bůh můj ví to,
vše dala bych, by slovo smíru plné
tvůj vyřknul ret, jenž v tajných mukách klne.“

Teď váhá Robinson. „Pojď blíž!“ pak velí,
však jeho hlas jest náhle ochraptělý
jak od slz potlačených. „Pojď až ke mně —
Svou pravici mi podej k přísaze,
jak kdyby nebe slouchalo i země,
a mluv, zda to, co v hrdé odvaze
tu slibuješ, též vykonati chceš!
Jak! neobrátí slovo tvé se v lež?
Ty v pravdě splníš, čeho smír můj žádá?“
A dívka řekla: „Učiním to ráda.“
I přistoupila v stín ten hluboký,
kde zřela temnou jeho postavu,
i podala mu ruku bez zachvění.
On vzkřikl; — byl to jásot divoký
a přece něžný, s nímžto v rozvášnění
dlaň dívčí jako drahou zástavu
k své hrudi strhnul, k srdci pevně stiskl,
sám nevěda, zda zavzlykal či výskl.
„Vše, vše že učiníš? Jen uvaž znova
tu olověnou tíhu svého slova,
slib železný se lehko nezlomí, —
mluv znova, — promluv, — na své svědomí...“
I promluvila jasně v nočním tichu:
„Vše, Robinsone, učiním, — krom hříchu!“
On sotva dýchal; stále čekal ještě,
zda dívka odvolá své přiříknutí,
a v prsty své jak v ocelové kleště

dlaň její svíral v dlouhém stisknutí
a k hrudi své tu malou ruku vinul.
„Vše? vše?“ se tázal zas a hlavou kynul.
„Vše, nechť pak cokoli ti údělem?
Vše v oběť dáš? Tys, Vilmo, andělem,
a dáš své srdce?“
„Komu?“ tázala se,
a nevinnosti úžas zněl jí v hlase;
„jak myslíš, že bych měla srdce dáti?“
A Robinson jí děl: „Znám kletý rod,
i proklela jej vlastní tvoje máti, —
a chceš-li zlomiť kletby této hrot,
dáš srdce svoje rodu toho synu,
dáš mu tu ruku, již teď k sobě vinu. . .
Dáš mu ji, Vilmo, dáš?“
I stála němě
a pokorně, ni vzdechem nereptala
jak beránek, jak oběť dokonalá,
a hlavu klonila jak souzená.
„Dám srdce svoje,“ promluvila temně,
„dám ruku tomu, komu povelíš.
Mně neznámo, co láska znamená. . .
jsem volna, hotova.“
On žasl nyní.
„Tak snadno,“ pravil, „srdce oželíš
a oběť slibuješ, jíž neodčiní
pak žití plné slz a zoufání?“

Však Vilma řekla: „Toť mé pokání!
Zač pykám, za koho, — můj rozum tuší,
já dám své srdce, — dala bych i duši
a spásu svou, neb cítím hluboce,
žeť otci mému třeba slitování
i božího i lidského. . . A kdož,
kdo, ne-li dcera, vzal by za otce
kříž na svá bedra? Takž ať Bůh mě chrání
a srdce mé dá otci za podnož,
by na ně stoupl, kráčeje k své spáse!
Já dám své srdce, — samo podává se. . .“

I vzhlédla k obloze, kde v blesku zář
krov černý, spálený se zakmitl,
a v duši její znova procitl
svým celým hořem pojem: otec — žhář. . ,
a celým děsem strach, že ještě jiná
snad větší, tajemná jej tíží vina. . .
I bylo jí, že vyslyšel ji Bůh,
an oběť zjevil jí, a boží duch
že mluvil ústy Robinsonovými;
teď cítila, že duše v ní se přímí,
že křídla rozpíná i volna letí,
a svatý mír že srdce její světí.

„Věz tedy, komu slibuješ se vzdáti!“
děl Robinson a žhavě pozíral;

„znej kletý rod, jejž zavrhla tvá máti
a jejž i já jsem pro ni zapíral;
jest to tvé matky rod, jest mé to plémě, —
tak bídné, zašlapávané jak zmije,
že nesmí z prachu vztýčit nízké témě
a vlastních dětí ret že po něm plije;
rod, který všecku šlechetnější krev
kdys vycedil, a z něhož zbyla luza;
toť hmyzem hemžící se zdechlý lev,
v němž horší žití hnus než smrti hrůza, —
rod odsouzený, by jen v ponížení
se plazil znectěn jako vývrhel,
tak znevážený v lidském pokolení,
že němé tváři záviděť by měl!
Tak sešlý rod, že syn se za něj stydí,
tak zpustlý, že ho dcery nenávidí,
že matky chrání úzkostně své děti,
by rodu toho žádné znamení
se na nich nezradilo, neboť kleti
jsou všickni jeho znakem zrazení!
Tož každý lepší původ předstírá
a raděj vlastní matku zapírá,
než zašeptal by utajeným dechem:
jsem k hanbě narozen, jsem klet, — jsem Čechem.“

„Jak?!“ žasla Vilma, pobouřena žalem;
„že český rod jest lidstva vývrhelem?

Jsem Němkou, však mně jeho řeč je milá,
a lid že šťasten, věřila jsem dosud.
Ó rmoutil by mě jeho krutý osud,
neb matka má kdys také Češkou byla
a často večer, když jsem byla malá,
mi české uspávačky zpívávala;
ba věř mi, co mě minul věk ten blahý,
zpěv nižádný mi nebyl již tak drahý
jak tichá, utajená píseň ona. . .“

Jak oheň kdyby šlehl v Robinsona,
tak sebou škubl. „Ha, proč utajená?
proč tichá? Jak jsi, Vilmo, pošetilá!
Že Češkou byla matka tvá? že byla?
a proč již není? proč jest proměněna?
Proč z tebe, Vilmo, Němku vybrousila?
Proč skrývá rod svůj před svědectvím lidí,
proč obrátila jazyk svůj, he proč?
Že za tak podlý rodokmen se stydí!
A tak to všude najdeš, kroč kam kroč:
jen kradmo Čech svým českým dechem dýchá,
však hlasně znát se k svému původu
mu brání všecka ctižádosť a pýcha;
jak potupu, jak neštěstí to cítí,
z tak padlého že vzešel národu, —
jeť kletbou, mukou, skvrnou — Čechem býti!
Ba hlouběji tu hanbu skrývá každý,

než kdyby na duši měl tíhu vraždy,
a vášnivěji se jí zbýti baží
než malomocenství, a cizé mravy,
řeč cizá, cizá čest jej více blaží,
než kdyby zrozen byl jak cizák pravý!
On s vlastní cesty své se střemhlav řítí,
on vlastní krvi zoufale se vzpírá,
on cizou sekerou své větve tesá. . .
a kmen ten nešťastný přec neumírá,
jen ve svou bídu víc a více klesá,
ač hubí se, přec nemůže se zhubit,
sil k tomu nemá, ničím není ubit. . .
a když se aspoň zapírá, vždy tajná
mu výtka dí, žeť prokletějším Kaina!"

„Co pravíš!" volá Vilma s tesknou duší,
„v tom tichém lidu českých vísek kol
že také vášně, také bouře buší,
tak zničující že v něm hlodá bol,
že taká mrzkosť v něm se dědí kletá,
by sám chtěl vyhladit se s tváře světa?" —
„Co, vísky!" skuhral Robinson; „ba vísky,
kde bída hnízdí s tupou temnotou,
ty ještě jeví bez roušky lid nízký,
jenž nezahanben vlastní nuzotou
se v nevědomosti své nezastydí;
však zpytuj mysl osvícených lidí

a důstojnějších, vyšších, bohatších,
těch, jaké Praha vysýlá sem v lesy:
he, koho slyšíš z osob onačích,
by česky hlesl? Snad že v koutku kdesi
ten onen zradí slůvkem český rod;
však zjevně, veřejně — zdaž o překot
hned neobrátí? Zdaž, kdy potkají se,
snad jinak než jak Němci pozdraví se?
Když mají hody, zábavy své slavné,
zda české slovo z úst jich ozve se?
Ba česky mluvit nebylo by mravné —
a přec, kdy leckde šplhám po lese
a neviděn je o samotě slyším,
pak zvím: jsou zrozeni v témž řádu nižším
jak strašák Robinson, — ač zapírají,
jak zapřel on, ač hanbu svoji tají
ti chytráci, ti panští hosté lázní,
jak on, ten bídák, o němž dí, že blázní.“

Tu pomlčel, a dívka volá tichem:
„A nezdá se ti velkým, těžkým hříchem
tak svých se odříkat v jich neštěstí,
tak zůstavit jich zlému losu v plen?
Sám, Robinsone, zbloudils na zcestí,
sám, soudce jiných, nejsi nevinen,
a proto měl bys lidem odpouštěti,

by odpustil ti Bůh.“
Však Robinson
se rozhorlil: „A kdo jest bez úhon?
Co ty víš o tom? Kdo mě ku prokletí
hnal zradou svou? Kdo z hříchu v těžší hřích
mě mrskal úštěpkem? Kdo drzý smích
si ztropil ze mne, z řeči mé i rodu?
To byla žena. . . měla tvoji tvář, —
ó měla víc než všecku tvoji krásu!
Já v její oči jako na oltář
jsem pohlížel a v našich srdcí shodu
jsem doufal vroucněji než v duše spásu
a v blaho naše pevněji než v nebe. . .
My od dětství jsme rostli blízko sebe,
a nebýt svými nemožno se zdálo.
Pak odvezli ji do škol, do kláštera,
a mnoho slz nás rozloučení stálo.
Já od rána jsem toužil do večera
a do svítání zas v tu celou dobu,
však hrd jsem byl, že milá děva získá
um vznešený a skvostnou náuk zdobu.
Když chvíle shledání pak sladce blízká
nám slíbena, já věřil jsem, že drahá
též po mně touží, plna snů a blaha!
I přišla Vilmo, přišla zpět, — a věz,
zřím v duši své ji dosud — jako dnes —
jak anděl krásná, líbezná i něžná —

a přec mi přinášela sudbu pekla!
Když jsem ji vítal, pyšně jako kněžna
se vzpjala, — slyším ji, jak dnes by řekla
to slovo zlé, jímž zatratila mě, —
dí: ‚Nerozumím!‘ — Slyšíš? ‚Nerozumím!‘
To dí mi německy! — tož úžas tlumím,
spůj pozdrav opakuji upřímně, —
však ‚Nerozumím‘! — ha! — dí znova chladně,
a v prsou mých cos puklo s krutým bolem,
jak mráz by trhal srdce mé až na dně
a zimní mlha skryla jaro kolem. . .
I táži se jí: ‚Čemu nerozumíš?
Mé řeči jen — či srdci mému také?‘ —
Tu bodla mě: ‚Tak vtipkovati umíš?
Jen škoda, nejsem děvče ledajaké
a česky mluvit není pro mne slušno,
a chceš-li se mnou jaký hovor míti,
v té řeči sprostné nesmí se to díti.‘

Ó kdo by cítil, jak mi bylo krušno!
žár pohanění útroby mé vzňal
a mořem hořkosti mě zalil žal,
že místo blaženého milování
si pro mne přinesla jen pohrdání
a prostým, skromným rodem svým i mým
tak povrhla, až rozprchla se v dým
má všecka krásná víra ve štěstí!

Jak bezduchý jsem bloudil po domově
i nechápal jsem, co se bude díti
po ztrátě lásky, po tom hrozném slově;
jen to jsem věděl: bez ní nechci žíti!
I přemýšlel jsem: jakou neřestí
tak nectnou český rod jest poskvrněn,
že i sám anděl lásky se ho štítí?
I zkoumal jsem, zlou tuchou naplněn,
jak lid ten smýšlí, mluví, jedná, cítí;
aj, hle, co za podajnou pokorou
jsem nalezl v tom lidu? Slabost chorou,
již pocit vlastní nevážnosti zebe.
Rod český nemá víry v sama sebe,
čest vědomá ho v prsou nezahřívá,
on tupě na hrdlo si šlapat nechá,
kdy svět mu spílá, sám jen k tomu kývá, —
když sám se nectí, jak by svět ctil Čecha?
Sám chová nízkosti své temný cit
jsa otrok od bídného narození!
Jeť ztracený to, beznadějný lid
a roven vyšším nebude i není!
Však dívka moje když se nad něj vznesla,
já chtěl bych snad, by nazpět zase klesla?
Ne, k rovné výši povznesu se za ní:
Jak ptáče vzlétající v září ranní
jsem okřál po svém temném váhání
tou svůdnou, těchy plnou myšlénkou!

Vždyť byl bych bez vteřiny váhání
se vřítil v propasť za svou milenkou,
ba kdyby sklesla tam, i v pekel říši;
jak nebyl bych spěl za ní v jasnou výši,
kde hodným jí a šťastným bych se stal?
Tož jsem se rázem rodu toho vzdal,
jenž mezi mnou a jí byl šerou hradbou,
a znaků jeho všech se pozbaviv,
jež v očích jejích byly mojí klatbou,
jsem doufal obnoviti lásky div. . .
Ba řeč ta její vznešenější, nová,
jak jsem ji hltal, nebyla mi těžkou!
Již českého jsem nepromluvil slova,
a matka má, jež byla prostou Češkou,
když jsem jí cizejším co den se stával,
se soužila, i bělely jí vlasy,
a přetékaly víček jejích řasy
a její obličej se ustarával.
Též ona pravívala: ‚Nerozumím!‘
když jsem k ní hovoříval cizou řečí;
to ‚Nerozumím‘ — hrozné ‚Nerozumím‘,
to české její, teskné ‚Nerozumím‘
mé srdce svíralo vždy krutou křečí,
neb výčitka v něm zněla lkající,
jak by mě jakýs tajný soudce soudil
a záchvěv lítosti v mou hruď se loudil. . .
To mátlo mě, tak jsem se toho lekal,

že prchal jsem od matky plačící
a po dny celé samotami těkal.
Tak na vrch Černý zabloudil jsem kdysi,
víš, na ten balvan vystouplý a lysý,
k té kapličce, kde obraz Krista jest,
jak mrtev přes klín rodičky své visí,
však nemohl jsem vzhlédnouť pro bolesť
v té božské matky uslzenou tvář;
mně bylo, jak bych v její smutné líci
zřel svojí matky pohled žalující!
Tu v zrak mi šlehla bleskovitá zář
a tělem trhla rána děsně sladká, —
neb vystoupila dívka proti mně. —
To byla ona! Čím mi byla matka?
čím celý svět? Mdlou mlhou v podzimě,
jen ona sluncem, které život budí,
a bez ní smrť, jen smrť jsem cítil v hrudi!
Jen v ní a při ní zřel jsem spásu všecku!
‚Již rozumíš mi?‘ děl jsem po německu,
‚Již sprostná řeč se k tobě neodváží;
té jsem se učil, jež tě neuráží!
Jsi smířena? Ó dopřej poslechu
mně před tím Kristem — pro mou velkou lásku!‘
Tož hrdě kývla mi, a bez dechu
jsem pravil jí: ‚Hleď! jak zde na obrázku
lká matka pro syna, tak slzy roní
též pro mne matka, mrtev syn jest pro ni!

Však Ježíš zemřel z lásky k lidem bídným,
já z lásky k tobě jediné, bys ty,
jen ty zas na mne hlédla okem vlídným,
an spěji změněn ze své očisty!
Já pohrdnul jsem rodem svým, že tys
jím pohrdla, mněť jazyk jeho klatým,
že tys naň klatbu vyřkla. . . zde mne viz,
zde přísahám ti před obrazem svatým,
že od chvíle, kdy řeklas: ‚Nerozumím‘,
má ústa nepronesla české hlásky!
Cit každý tlumím, trhám všecky pásky
a přísahám na věčnou spásu svou,
na spásu matky své, — na spásu tvou, —
slyš: tvoji spásu, tož to nejvyšší,
co na zemi i nebi vzývat mohu,
zde v zástavu tím slibem dávám Bohu,
ať zvím, žes věčně kleta mojí vinou,
z mých úst-li v žití mém kdo uslyší
jen slůvko promluvené řečí jinou,
než tou, již zvolila jsi za svou vlastní!
Tak přísahám ti z nesmírné své lásky!
Jsi smířena? A budeme teď šťastni?‘

A děvče udiveno, ale chladno
mi dělo: ‚Marku, máš mě sice rád,
však rozmyslím si, co mi lépe radno,
zdaž ruku jinému neb tobě vzdát!‘

Tak odešla. . . Já nevěděl jsem ani,
jak dlouho ohromen jsem zíral za ní,
jak dlouho roven šílenci jsem běhal
kdes po lesích, ni.co jsem cítil asi;
však pekel bič mě dál a dále šlehal,
a když pak jsem se doma octnul maní
a spatřil tvář svou v tomto rybníce,
tu viděl jsem, že cosi na líce
jak sníh mi vlálo: sběleli mi vlasy.
A první člověk, jenž mě uviděl,
mi zlořečil svou výčitkou, i děl,
že zemřela má matka, po svém synu
až do posledních vzdechů volajíc. . .
Kdo snese taký žal? Kdo takou vinu? —
Tak trpět nechtěl, nemohl jsem víc, —
toť ve víně své zoufání jsem topil
a v loktech dívčích jsem svou hrůzu dusil,
změn dychtiv, svodných kostek jsem se chopil,
všech neřestí, všech ztrát i muk jsem zkusil,
však úlevy jsem přec se nedovolal
ni zapomenutí! Můj los mě zdolal. . .

Však dost již o tom! Slyšelas již dost!"
Tu náhle zamlčel se Robinson
a tichou tmou jen z dálky hučel hvozd;
přec konečně se blížil bouře shon
a silněji z hor duněl rachot hromu.

„Jdi, Vilmo, bouřka táhne, — jdi už domů!
Však nezapomeň na slib svůj mně daný!
A zrušíš-li jej, zruším já i svůj,
svou přísahu, již slyšel Svrchovaný, —
víš, na spásu tvé matky! — Pamatuj!“
Jek vichru přehlušil mu další řeč,
a blesk jak žhavý, napřažený meč
sjel mezi něj a Vilmu s černé chmury;
zjev její bíle mlhavý se ztratil
jak větrem odvanutý.
Znova s hůry
blesk trhaný se rudě zaklikatil,
ryk hromový pak shltil každý zvuk
a temno každý zjev.
Stál dlouho ještě
v té bouři Robinson, neb kapky deště
jen řídce kanuly, a potichu
se chechtal, vida, kterak se svítilnou
Ruf obchází svůj dům. „Ty kulichu,
co hledáš v noci? Máš to práci pilnou!
Jen svit si hezky všudy do kouta,
zdaž jsem ti červeného kohouta
na dřevěnou tvou boudu nenasadil,
jak půjčku za oplátku, by se řeklo,
že boží posel. . . Bloude! kdo ti radil
mně spáliť střechu? Zmámilo tě peklo,
že pro zlosť svoji, pro nyní i příště

to černé, vtipně krásné spáleniště
sám sobě vystrojils! Mne nevypudil
dým, brachu, odtud; kdybys mě snad udil,
tím lépe budu strašit! Myslíš snad,
že za to mstím se? za to dobrodiní?
Já nedal bych ni za královský hrad
to doupě své, jak se mi líbí nyní!
Však dcera tvoje. . . to je víc než střecha!
Tu podpálil jsem. . . počkej, budeš tchánem!
Ho, těš se, dám jí proklatého Čecha. . .
jen počkej, jakým zeť tvůj bude pánem!“

Tak Robinson si šeptal za ticha
a myslel na Vilmina ženicha
a mnul si ruce. Potom usnul venku,
i zdálo se mu o mladosti dnech,
zas jako druhdy zíral na milenku,
jen že v těch dnešních, divně matných snech
to byla Vilma, podobná své matce,
a Robinson ji vítal ve své chatce
jak žínku svou, — a štěstí usmívavé,
jež dávno, dávno byl již oželel,
se rozzářilo v stěny jeho tmavé,
jak kdyby čaroděj mu povelel! . .

A Vilma přemítala v nočním bdění,
co asi láska jest, ten cit jí cizí,

že pro ni v světě tolik utrpení
i bolu, jenž až po hrob nevymizí?
Zdaž tak se tážíc asi rozuměla,
co bouře noční v odpověď jí hřměla?

Když Robinson se vzbudil, bylo pozdě;
mlh modrá clona na černavém hvozdě
již prosvítala zlatou září slunnou;
a jako sluncí šest by v nebesa
se chtělo vznésť, tak z mlhy té se sunou
teď ve skupení hvězdná tělesa. . .
šest ohromných to žlutých slunečníků.
Toť „„doktor"“; z procházky šel s rodinou
a v duchu řeč si chystal účinnou,
neb mířil k Robinsonu baráčníku.

III.

„Hm, zaklepal bych, ale není nač;
nuž pozdrav Bůh," děl „„doktor"" vcházeje
v ty dvéře bez vrátně a dveřeje,
kde sídlel divůplný zaklínač,
jenž sám jen mohl zvábiť ze hlubiny
zjev přežádoucí před dychtivé zraky,
a jemuž doktorovy laskominy
lze ukonejšiť chutnými jen raky.
Však Robinson tu vzácnou návštěvu
zlým okem vítal, bez poklon a díků.
Hle, opodál pak toho výjevu
jak souhvězdí se skví pět slunečníků.

„Jak jste se vyspal, kmotře, za té vřavy?"
děl „„doktor"" po domácku; „byl to žert!

To bylo hřmění! soudný den to pravý,
či vlastně soudná noc. Však který čert
je v krávě vaší zašit, řekněte?
Jak sedm ďáblů bučí sice vždycky,
však dnes mi dobytče to prokleté
spát nedalo. To proud as elektrický
mu dráždí jemné čivy hovězí!
Ač jakás nemoc-li v tom nevězí.
Nu dovolte, jsem doktor dobytčí,
jak po sprostu se říká; drobátko
vám prohlédnu to divné zvířátko
a dám mu něco, ať tak neřičí,
však zdarma, — nebojte se útrat, kmotře!
Já nejsem doktor, jenž se pro zisk dotře
sám k pacientu, jako mnozí jiní.
Jsem muž, jenž v službě lidstva leccos činí.
Nu tedy, kmotře, kde pak máte, k ďasu,
tu krávu, první v světě — podle hlasu?“

„Pan doktor? aj!“ tak Robinson se divil
a zašilhal, ba zdálo se, že zkřivil
i nos a čelo, jak naň kosmo zřel.
„Aj, aj, pan doktor sám by nevěděl,
jak zachovati zdraví bez lázní?
Sem, milý pane, nikdo nejezdí,
kdo nestůně anebo neblázní.“
Ven při tom jeho žhavé oči mrkly

na slunečníků žluté souhvězdí
a myslel si: to jsou as lidé zbrklí.

„Já že bych stonal!“ doktor prudce žasl
a smál se, až se celý barák třásl.
„Já nemocen? To, kmotře, mýlíte se!
To byste viděl, co mé tělo snese,
tak při večeři, kmotře, když je dobrá!
jen hleďte na mne: viděl jste kdy obra?
Mám venkov rád, a zvláště horský vzduch,
a libuji si v kostrbaté cestě, —
to tráví! Tak je dobře: nejen duch,
i tělo ať se trochu natrmácí,
sic tuze tloustne při duševní práci.
Já žiju v městě, kmotře, v krajském městě,
a z učených mé vědy výkonů
mě hlavně zaujímá dozor jatek;
tam věda též má zlaté dno. Mám dost,
bych pořádný si někde koupil statek,
však nerozumím správě záhonů, —
a přec: nač venku žíť jak pouhý host,
když mohl bych tu vlastním pánem být?
Nu zkrátka, kmotře, budete-li chtíť,
tož smluvíme se, — nebuďte jen hloupým!
Mně se zde líbí, a co hlavní věc:
zde v lázních dobrý Rufův hostinec. . .
Já ten váš roztrhaný barák koupím

zač sám jen chcete; vystavím si z toho
zde letní byt; nu kmotře, prodáte?
Mám hotové, a co si žádáte,
to, věřte, nebude mi asi mnoho!
Nu, bude z toho mračna dešť?“
Ba mračno
ne na dešť, na nejtěžší krupobití
se na Robinsonově čele stáhlo,
a jak dvě drápů káně, lupu lačno,
když za stodolou tučnou myšku chytí,
dvě rukou po tělnatém hostu sáhlo,
až cítil v mase prsty jako hřeby.
„He, na tu chytrost bylo zapotřebí
vám dvěma spolu půlnočního chlastu?
Jdi k čertu, nadháněči! Zde jsou vrata!“

I zvedl ztrnulého diplomata
a hodil jím jak včera svazkem chrastu
ven zprudka před svatyni svého prahu,
kde těleso to těžké, okrouhlé
se kutálelo po neblahém svahu,
jenž nad zrcadlo sbíhal podlouhlé, —
ach, osudně se skláněl ku rybníku!
A již to žblunklo, vystřiklo — a kruhy
se lesklou plochou vlní v barvách duhy.
Kdo vylíčí ten výkřik srdcelomný,
ten rozruch pěti žlutých slunečníků?

Jak padající hvězdy řítily
se s výše své a v pádu svítily.
I přišlo na ten skandál přeohromný
teď zjevení se dívat vyčouhlé, —
toť rada škodolibý a s ním Jella. . .
A s nářkem rodina se ukláněla
k té zrádné hladině, z níž hlava její
jak velryba si odfrkujíc čněla.

I vyškrábal se „„doktor"" za chvil drahně
přec na břeh z vody, obalen jsa v bahně;
a běda! vyšel před nepřátel zraky —
jim pro smích — ověšen jsa čtyřmi raky!
Neb rybník tak se hemží touto zvěří,
že ucítí hned račí klepeta,
kdo ruku vnoří v něj.
Již rada věří,
že soka řízná stihla odveta,
již u vítězoslávě k hostům shlíží,
jichž víc a více k divadlu se blíží, —
však ejhle, „„doktor"" ani schopen není,
by cítil význam svého zahanbení,
on v smíchu těší zlekanou svou ženu
a odhaduje na půl krejcaru
svých pokažených pantalonů cenu;
ba volá v růžovém svém rozmaru
vstříc Rufovi: „Kdo ještě nevěří,

že musím raky mít, byť za půl světa?
Tak, sundejte je, — pozor na klepeta!
v těch nejlepší je chuť. Dnes k večeři
je dejte pro mne k dobré teletině.
Tak, tu jsou čtyři raci do kuchyně."
A v karavaně slunečníků kráčel
tak rozjařeně domů se svou paní,
jak by se nebyl přehanebně smáčel,
a pana rady nevšiml si ani,
pln labužnické chuti na své raky;
a čelo rady zatáhlo se mraky.
Ten „„doktor"'! Z ostudy, již sám si spískal,
přec laskomin svých ukojení získal!
Však není ještě, není konec všeho!
Hle, Robinson se zjevil ve dveřích
a s kletbou děsnou kopnul do něčeho,
to dál se valí, — v davu zazněl smích,
neb hle, již poklopil se na rybník
jak spadlý balon žlutý slunečník,
plul přes hladinu, zvolna unešen,
a překoceným zdál se štěstí člunkem!
To myslel rada, v srdci potěšen,
a jeho tvář se rozzářila slunkem.
I lovil hůlkou, až lup vylovil,
leč kdo by jeho rozkoš vyslovil,
když z pozvednuté jeho trofeje
to kapalo jak slzné krůpěje

pro slávu zmařenou! ba ještě líp:
hle, živý střapec zdobil každý cíp,
neb v malé chvíli pod vodou se krásně
kol navěsila ráčata jak třásně.

I kráčel rada pod tím baldachýnem
a za ním hosté, hlasně jásajíce;
šel „„doktorovi"" vrátit, co byl ztratil,
by pod tohoto slunečníku stínem
svým starým leskem „„doktor"" nevzplál více.
Tak všecko pokoření své mu splatil.

Však mýlil se, když doufal od nebes,
že „„doktor"" po té lázni aspoň dnes
se nepohrne na společný výlet,
neb do terče se mělo jíti střílet,
a než by „„doktorova"" rodina
se vystřídala, saň ta šestihlavá,
tu pokaždé by ušla hodina;
ach s těmi zábava — toť trýzeň pravá!
Leč klamem bylo všecko doufání!
Jest odpoledne, dusí vedra tíha,
však žluté souhvězdí se prohání
již před domem a na společnost číhá;
a sotva rada ve svém pokojíku
se prospal po obědě chvilku drahnou,
zřel oknem v skupení šest slunečníků,

jak s ostatními ku střelnici táhnou,
i zamumlal cos zafatýma rtoma
a Jelle k žalu — sám s ní zůstal doma.

A řadami se proudil na výlet
též sváteční ten maloměstský svět,
i pestřila se každá k lesu cesta
stem barev panstva z venkovského města.
Tak mířilo vše chutě ku střelnici,
ba střílí se již cestou šípem oka.

A zatím v hloubce hvozdů po silnici
se loudá pošta, archa široboká;
spí vozka; koně zpocené v tom vedře
jen stěží vlekou lidský náklad líný,
jejž velké město vysýlá tak štědře
ven v kraj i hory, v lesů tiché stíny.
Dvé pocestných to židův obyčejných
a v každém voze poštovním vždy stejných;
kdo poštu v Čechách zřel kdy bez žida?
Ti podřimují, srážejí se v spaní,
a proti nim kýs němý nelida
zří chmurně ven a neposlouchá ani,
co čtvrtý hovoří, z nich jediný,
jenž počíná si čiperně a švarně;
on brzy chválí půvab krajinný,
zas městský sport, pak sebe, — vše to marně,

jak kdyby anděl s nebe zpíval hluchým!
A že by příliš umdlel s hrdlem suchým,
tož mělnickým je vlaží výtečným
a nabízí též druhům netečným
svou lahvici a chválí svoje víno.
A kdyby tomu divousu tam v koutku
jej vyslechnouti nebylo tak líno,
tož byl by zvěděl, kolik starých soudků
s tím tokem rudým chová mluvkův sklep, —
sklep s ledem, jenž proň není přepychem,
ant pro své choutky má přec moudrý mezník:
jeť praktickým, jeť povoláním řezník,
jeť „„doktorovy"" dcery ženichem,
a jeviště, kde vznikl svazek sladký,
kde tchán i zeť se našli, byly jatky.
Však chmurný posluchač byl hluch a slep
a nedbal šviháckého společníka;
spíš byl by řečmi vzbudil nebožtíka
než zavděčil se tomu balbousu.

Tu žid však jeden, jenž si dosti zdřiml,
si neplodné té samomluvy všiml
a šibalsky se usmál do vousu;
i prohodil cos maně po německu;
hned mluvný světák hbitě odpověděl
i nechal blýskat němčinu svou všecku

tak hojně, jak by na několik neděl
se chtěla rozpříst řeči jeho šířka.

V tom němý soudruh otevřel si dvířka,
a sotva zamumláním „s bohem“ dal,
ven vyskočil a pěšky dál se bral.

A sotva stezičku že spatřil prvou,
v les uhnul maně, kam jej oči vedly.
Ó jak se vítal s každou sivou jedlí
a sosnou dlouhovlasou, temnobrvou!
Když dýchal volný, nebeský ten vzduch,
ret jeho chvěl se sladkým opojením,
jak by se stýkal blahým políbením
s tou čistou vůní, plnou snů a tuch!
Jak jeho duše zemdlená a skleslá
svá rozraněná křídla toužně nesla,
by zhojila je letem do samoty!

V tom jako rány, jako šípů hroty
v sluch jeho zabodly se matné zvuky
slov, smíchu, zpěvu v hlučné směsici:
toť proud, jenž lesem bral se k střelnici
a jehož veselost mu strojí muky.
On nechce, aby všední hlahol ten
mu plašil blahý skutečnosti sen,
ten svátek shledání se s přírodou,

jejž slavil trnoucí svou, bolnou duší!
Les dýše posvátností, lohodou
mu v srdci mír. Však dlouho ještě ruší
jej mělký štěbot lhostejných těch lidí;
ač prchá, on je slyší, on je vidí
a v boru bezcestném, pln trapné tísně
si marně vypuzuje ze sluchu
jich planý smích a německé jich písně. . .
Až v pusté rokli potkal pastuchu,
ten pozdravil a blbě hleděl naň,
byl‘ blázen patrně, — i vypjal dlaň
a žebral, jakž mu asi návykem. . .
Tvor jediný, jejž velebný ten hvozd
zde slyšel hlesnout starým jazykem
tím svatým, praotcovským, — Čechů řečí!

I spěchal dále zasmušilý host,
a srdce, jak by rozsápáno meči
a trním obvázáno, bolelo. . .
Spěl výš, — zde dole úzko mu! Jen výš!
Zde truchlozvěstmi vše mu šumělo,
a každý strom tu s rozpjatými sněty
stál jako k umučení činící kříž,
a zrudlé sosen jehly, v mechu vsety
se ježily co zkrvácené hřeby,
ba křišťál zdroje krví volal k nebi!

Výš, bez dechu a klidu, — v strmou výši
jej štvaly teskné mysli přízraky,
jak uprchnouť by mohl v lepší říši!
Hle, modrojas a bílé oblaky
zřel náhle v slunné záři nad hlavou;
stál na vrcholu hory nad lesy,
jež objímají temnou záplavou
to témě skalné. Srázné útesy
jak stěny spadají mu od nohou
v dol, v moře vrcholků se houpajících.
Van chladný cítil na horoucích lících,
a nešen skalou, kryt jen oblohou,
byl sám, byl svůj, a zíral v ráj své vlasti...
Stál na srázu a dumal nad propastí
a zdálo se mu, že ty lesné valy
kol pusty, smutny v černý háv se halí,
a zlaté kraje v dáli, ježto jemně
v jas nebe splývají, že planou zmarem!
I zašeptal si vášnivě a temně:
„Ó volnosti! Jak hrozným tys mi darem!“ —

Dnes Vilma, že se hosté všeteční
pryč odebrali s žízní svou i hladem,
má volné, zlaté půldne sváteční
a hodlá od rána v tom srdci mladém,
že půjde na vrch Černý, v místa ona
tak smutná pro starého Robinsona

a v kapličce že k nohám matce Boží
dar zbožný, věnec lesních kvítků složí.
Chce za matku tam pomodlit se tiše.

Jde jako víla z pohádkové říše,
tak spanilá! a paprskový jas,
jenž vpadá ze stinného klenutí,
jí splývá jak dvé zlatých perutí
kol ramenou. A za ní jako ďas,
jak divý muž stín živý v stín se míhá:
toť Robinson, jenž kradmo Vilmu stíhá.
Tak tajně neplazí se za kořistí
ni dravá zvěř, ni hádě v suchém listí,
jak on se choulí, uhýbá a kryje.
Zří, kterak Vilma uklání se v mech
a kvítí sbírá, v prostý věnec vije,
a tvář svou obrací-li v jeho stranu,
hruď jeho tají srdce tluk i dech. . .
Teď Vilma zpívá si. Jak nebes manu
ty zvuky tiché duše jeho loká,
a rozkoš zázračná i přehluboká
mu rosí starý, okouzlený zrak. . .
Jak v době první lásky, — tak, jen tak
se vetché srdce opět touhou plní;
vždyť obraz té, jež v mládí hruď mu vzňala,
zří před sebou, — a slib mu Vilma dala,
jenž vítězstvím a pýchou krev mu vlní;

té podoba, jež nade vše mu draha, —
to dosud! . . opájí ho mořem blaha,
a sladkost jeho stokrát zdá se sladší,
že hořkost pomsty, plná, nezkrocená
v něm rozplynuta a jím ukojena!
Ó sotva Robinson si smyslit stačí,
jak omráčen sok jeho sklesne zvěstí,
že jeho pyšné, vzdorné, tvrdé štěstí
se drtí v niveč, žeť jen ssutinou!
Až uzří svoji dceru jedinou,
svou Vilmu — Robinsonkou!
Ať se svíjí
a zoufá si, ať hýří a se zpíjí. . .
té rány nepřebouří, nepřekoná!
Ať proklíná svůj rod, svůj los, svou krev,
ať nosí v prsou vlastních pekla řev
a pocítí, oč zloupil Robinsona!
Ať ztratí jediné, co miloval!
Toť odveta! Ať snáší stejný žal!
Ať zří svou dceru, k níž jen lásku cítí
jak vyvrženku v brlohu tom žíti,
ji, světu v posměch, za tím kletým prahem,
jak prokletému rajským žehná blahem!

Dnes myšlénky té zdar chce sobě zjistit;
chce hnutí Vilmino i její hoře,
chce okamžik ten pravý vykořistit

i vhodné místo. V osamělém boře,
jenž velebně jak nebetyčný chrám
tak tajemnými šumí ozvěnami,
jak Bůh by k lidem promlouval tu sám,
k těm dvěma, kteří octnou se tu sami,
v tom poklidu, jež bouři prsou tiší,
kdo chotěm souzen jí, ať Vilma slyší!

A Vilma kráčí mechem, po skalách
i po kořání, pod srostlými stromy,
kde nezbloudila by ni v nočních tmách,
neb všecky kmeny jsou jí povědomy
jak milí druzi, již s ní vyrůstali
a šestnáctkrát s ní jaro přivítali!
Již nezpívá, již sotva kvítka hledá;
čím výš ji vede pouť ta, stoupajíc,
čím strměji se stráně před ní zvedá,
tím vážněji se smuší její líc,
až na vrcholu nejsrázнější hory,
kol obestřené hvozdů velebou,
na lysé skále nad šumnými bory
zří obraz matky boží před sebou,
jenž v nejskrovnější kapličce tu visí.
A Vilma vzhlíží v žalostné jí rysy
a pod obrázek vínek věsíc, kleká,
a duše její dětinná i měkká
slib opakuje s předsevzetím vroucím;

chceť otce smířiť s Otcem všemohoucím
a podává své srdce v oběť za to.
Jest jí tak slavno, pokojno a svato,
jak všecky vášně, všecky světa touhy
by před nebeským mírem vůle té
se rozplývaly v klamný přelud pouhý;
a sílě božské, v srdce naseté
výš pučí modlitbou, jež vzlétá k Bohu.
„Dej, Soudce věčný, ať jak chci, tak mohu!
Ó přijmi oběť, k níž se dítě hlásí,
a dopřej, Otče, otci za ni spásy!
Já nechci dbáti, kam se srdce skloní,
já dám je v oběť, — posvěť Ty je pro ni!
Buď milosrden k otce mého vině!
Shov, Pane! odpusť duši mateřině,
že pouto přetrhla, jímž Tys ji vázal,
řeč zavrhla, jíž Tys jí mluviť kázal,
neb v světě souzen svatou vůlí Tvojí
nám jazyk, rod i domov, s nímž nás pojí
Tvá moudrosť božská; kdo jej zapře, hřeší!
Dej, Bože můj, ať šťastnými jsou Češi!
Již poznávám Tvou svatou, mocnou vůli:
jsem po mateři Češkou, srdce půlí
s tím lidem bídným trpím, lkám a želím,
chceš, bych mu náležela srdcem celým,
a zasnoubils mě rodu toho synu,
bych rodu svého odpykala vinu!“

Tu maně v snivou klesši únavu
si matně obrazila postavu,
v níž se jí zjeví souzený jí Čech;
kdo budoucnosti taj by vytušil?
V tom náhle divný zvuk ji rozrušil,
neb zdálo se jí, že to lidský vzdech. . .
Kdož by sem zbloudil, v samotné ty výše?
Tož větev sosny odhrnula tiše
a vystoupila na prostranství holé.
Zde mrtvo, pusto; hvozdy šumí dole. . .
Však náhle Vilmou zachvěl děsu mráz!
Neb na balvaně slunném, u pokraje,
kde jako stěna spadal strmý sráz,
stál mladý muž, kmen stromu objímaje
a srdce k drsné kůře tiskna pevně,
jak kdyby neměl na pozemské pouti
kam v hebčí objetí se přivinouti;
a muž ten plakal. Mocně, bezúlevně
se z prsou draly vzdechy, z hloubi muk,
a víc než hlasný výkřik zoufání
děl každý marně tlumený ten zvuk
i slzí proud z těch uzavřených očí.
Jak slep, jak šílen visel nad strání,
a zdálo se, že v dol již divě skoči. . .
snad sám si toho nevědom, co činí.

„Sem ruku vaši!“ náhle zvučný hlas
mu zvolal v omámený sluch. „Sem ruku!“
mu velel přísněji; on teprv nyní
zrak otevřel vstříc neznámému zvuku,
a buď mu oslepoval slunce jas
hled, jenž se míhal, žhavě obrosen,
či mysl blouznila i byl to sen, —
buď jakkoliv: zřel bílou postavu
tak štíhlou a tak vzneseného čela
a kolem ní tak zlatou záplavu,
že na ni zíral jako na anděla;
zřel před sebou ji velitelsky stát,
jak něžnou ruku vztahovala k němu,
a krásy její čistý majestát
jej přemáhal, že k její řízy lemu
by klesna zvolal v doufající tuše:
Ty, anděle, mne zahynutí chraň,
ó ty jen zhojíš rány mojí duše.
I vložil ruku svou v tu jemnou dlaň
tak oddaně, tak vlastní vůle zbaven,
jak v sudbu vyšší, velemocnou vpraven, —
a kračel s ní, — kam? věděla jen sama.
I cítil opět půdu pod nohama
a zřel, že pozemská jej dívka vedla
jak anděl krásná, mocným citem zbledlá;
ret její chvěl se, a když k němu zvedla
své tklivé oko, blankytné a tiché,

tu jak by cos mu šeptlo v duši: Psyche!
A vzdušný úměr jejích obrysů
když zasvítil mu v udivený hled,
kol cítil vanout vůni narcisů,
jak by se vesna nevracela v svět, —
ba zjev ten ladný jemu po boku
tak stepilý, tak bělostného jasu
a s korunkou tou něžnou zlatých vlasů
se rozkvetlému rovnal jaroku!
Ach, oko jara, plno jitřní rosy,
to nebe dívčích očí blankytné, —
oč jej tou sladkou, němou mluvou prosí?
Co věstí červánky ty úsvitné,
jež v bledou líc se počínají rdíti?

Vilma.

Snad bloudíte, — smím vůdkyní vám býti?

Cyril.

Jdu hledat útulku a léku sobě
v šum hvozdů, v zdrojů křišťál, v lepost hor,
však neklesá jen tělo moje v mdlobě,
zde teprv cítím, jak můj duch je chor;
když pouta spadla, — u volnosti brány
se srdce otvírá, — však v něm i rány. . .
Vy zřela jste můj pláč. Muž pláče zřídka,

však za své slzy nehanbím se přec!
Či z vašich něžných úst mě stihne výtka,
muž tolik trpící — žeť zbabělec?

Vilma.

Když plakal jste, já jsem se modlila,
a vzdálen citů mých jest výsměch podlý.

A podiv blouznivý jal Cyrila,
zač asi květina se Bohu modlí?

I dál jej vedla, mech kde vystlán měkký
a netknutý; zda víle třeba dráhy?
Až vykročila z houštin do paseky,
kde bílé dříví, narovnané v sáhy
dech vonný rozlévalo chodcům vstříc.
Tu Vilma vzhlédla v poutníkovu líc,
a pohled její teskný byl a vážný
„Jste znaven, odpočiňte!“ promluvila
a pod hranici v drn jej usadila,
kdež jemu po bok zlehýnka se snesla,
bdíc nad trpícím jako anděl strážný.
A v mrákotě mu hlava nazpět sklesla.
„Co jest vám, pane?“ — On se usmál na ni
a zavřel oči. Vonný stín a klid
jej ukolébal v lehké polospaní;

však jakýs nevýslovně blahý svit
se rozlil po tom bledém obličeji,
až Vilma žasla. . . Jako leknutí
a přec jak rozkoš nikdy netušená
cos prudce vtrhlo v tiché srdce její.
I zřela na ta víčka uzamčená,
na čela toho krásné vzklenutí
i na tu vrásku v úběl jeho vrytou.
Ó jakou strastí hlubokou a skrytou
tak časně vytlačena tato rýha?
Tu hruď, jež oddychá tak mírně teď,
ó jakých žalů tísnila ji tíha?
Jen vlastní vzdech jest Vilmě v odpověď, —
však pozor, ticha jen, ať neprobudí
se v hořkosť žití, dokud sen jej hýčká;
ať dřímá osud zmučené té hrudi. . .
A Vilma opět na sklopená víčka
se zahleděla — s tužbou přec jen jednou,
s tou divnou tužbou: Kéž ty oči vzhlédnou!

I cítí, jak jí hoří líc. Tu kol
se rozhlíží, by odvrátila zrak
i mysl od něho. Leč temný mrak
zří kolkolem; jak okouzlený dol
jí náhle připadá to místo dnes,
jak poprvé by spatřila ten les;
jí neznámou se jeví vonná mýť,

vše jiné, cizí, — vše ji nepokojí,
a srdce buší. . . snad se Vilma bojí,
že lesní duch ji vlákal v kouzla síť?
V tom slyš — co to? Jak ptáčka píseň plesná
zní cos jí v sluch. Zda blízko nebo v dáli,
jak rozeznať? ji zvuk ten mate, šálí. . .
a jaký jest to ptáček? Dávno vesna
již minula a všecko její pění;
ký zpěváček tu zbyl až k podjeseni?
Znáť Vilma ptáčků, co jich v lese létá,
zná kvítků, co jich na pohoří zkvétá;
dnes marně bádá po zpěváčku malém,
jenž volá — zdali slastí? zdali žalem?
A k neznámému kvítku kloní zrak,
jež utrhla a neví kdy a jak.
A náhle na svém srdci tíhu cítí,
jíž necítila v celém, celém žití,
a Vilma sladce trne v moci kouzla. . .
To jeho skráň jí na rameno sklouzla,
ta spočívá tam v spánku, aniž tuší,
jak blízko pod ní dívčí srdce buší,
jež blahostí a bázní chví se v hrudi,
že jeho bouř je zradí, že jej vzbudí!
Jest bouře snad? Kol jasno nad lesy,
kol svatý mír — přec hluboké zní hřmění. . .
či táhne blankytnými nebesy,
či duší Vilminou to bouřné chvění?

Ó pod tím drahým, sladkým břemenem
blesk náhlý k srdci šlehl plamenem,
i srozuměla v ostrém jeho jasu
již květu, ptáčkovi i bouře hlasu,
jenž dnešní noci temnou dal jí zvěsť,
když tázala se, co as láska jest. . .
A letní vánek, jenž jak v celování
si se spícího vlasem jemně hrál,
teď zvedl tmavou kadeř z jeho skrání
a k ústům Vilminým ji pozavál, —
tvář sotva zřejmo schýlila, i zdá se,
že kadeře té rtoma dotýká se. . .

Dvě slídné oči, jako dravčí světla,
z tmy skrýše hnutí toho postřehly,
a blesky divé zášti vyšlehly
jak hrozivá z nich, žhavá pomsty metla.
Stálť Robinson tam za hranicí kmenů.
„Hle zmiji!“ myslel sobě, „ejhle ženu!
Ó bloude! Do samého konce světa
tytéž jsou ženy! Po všem již je veta!
Več věřil jsem? Jak mohl jsem jen chtíti
jí víc než ohyzdou, než děsem býti?
Tu milkuje se, sotva s kým se potká!
Což s ním se lísej, holubičko krotká!
Chtěl jsem tě ze msty míti za svou ženu —
fuj na mne! Na to hlupství zapomenu. . .

však na mstě setrvám, jen jinou spřádám.
Tys podala se v oběť, — já jí žádám, —
tož zemři! —
Naleznou tě zasypánu
s tvým záletníkem, jedináčku zlatý. . .
He, Rufe, dobře namířil jsem ránu,
a blízko, blízko jest již do odplaty!“
I chopil břevno, které v spodu leží
a na němž hranice se k výši kupí —
však náhle ustal, — slyšel, — chápal s těží, —
zrak před se upřel užaslý a tupý, —
byltť Cyril promluvil.
Když vánku dech
stlal jeho kštici na Vilminých rtech,
tu spadla s očí jejích slza vřelá —
snad v paměť slibu slza odříkání —
i dotknula se poutníkova čela
a perlila se s jeho snících skrání.
Tu výmluvný ten sivý, smutný hled
se odestřel, a probuzený duch
v něm zazářil; on promluvil, a vzlet,
slov jeho vroucích spřádal čarokruh,
v němž náhle jata duše slídičova. . .
Ta slova divná — česká jsou to slova,
leč v kouzle jejich lahodném a měkkém
ta nízká řeč — jak lepým plyne vděkem!
Z úst jeho zdá se mu tak dokonalá,

tak čistá, že ho dávno nedojala
tak mluva lidská. . . Soulad její sladký
jak s nebe zní, — z úst cheruba neb matky...

Cyril.

Hřích odpuštění vzývá, — mé však snění
as přišlo s nebe, — nemohlo být vinou!
Přec klekl bych a volám: Odpuštění!
Ach, oči vaše útrpně mi kynou
a jeví stopou svatě dojemnou,
že nebes anděl plakal nade mnou!

Vilma.

Té řeči slouchám s utajeným dechem, —
tou dřív jste ke mně nemluvil: jste Čechem!

Cyril.

Jak?! Tož se pravdou stal můj krásný sen,
jenž nemožnými vidy promísen
mě zmámil tak, že zapomněl jsem zcela
té hořkosti, jež prv mi v srdci vřela,
když v těchto svatoborech věkovitých
řeč cizácká i chlouba zrady zněla,
a teskným šumům dřev těch obrovitých
když duše moje s pláčem zrozuměla,

zříc mračně černé hvozdy kol a kol
jak smutečním se vlnit průvodem. . .
Vy zřela jste můj žal: to slzel bol —
bol Čechův nad hynoucím národem!
Zval smrt, by pohřbila můj život chorý
a ztracený v ty české někdy hory!
Tu jste mi povelela v žití zpět, —
však cizím zvukem promluvil i ret
váš andělský! — Až ve snění pak blahém
mně bylo, vaši modlitbu že slyším
v mém jazyku, mně nad zpěv nebes drahém
a nad boží mně přikázání vyšším!
Tak procitnul jsem a k vám promluvil!
Však nikdy los můj vonnějšího kvítí
mi v trnový můj věnec neuvil,
než an jsem poznal skutečností býti
snu toho smírnou, sladkou lahodu. . .
Tož anděl seslán mému národu,
by provázel jej kouzlem něžné těchy
snad v nový věk, — snad v poslední jen vzdechy. . .

Vilma.

Jak těžký smutek vane slovy těmi!
Či pravdou tedy jest, že český rod
jen k záhubě jest určen v této zemi,
tak přehluboko klesnuv do temnot

a v nízkosť hanby, že proň spásy není,
že vlastní plémě má jej v povržení?
Jest národ ten tak nešťastný a nízký
jak žádný již, — a jeho skon — — jest blízký?

Cyril.

Ó děvo, jaké otázky to žhavé
rveš z popelu, jejž marně slzy hasí!
Kdo vyřkne je, to slovo pronikavé?
Je ztracen národ můj? či Bůh jej spasí?
Nač tážeš se, toť neskonale více,
než vyzví duch, jenž lká i jásá klamně. . .
chtěj obětí, chtěj divů na tisíce,
jen odpovědi nežádej si na mně!
Vímť jenom to, že nad chmurnými stesky
a mukami plá jeden jasný bod:
chci žíť, ó děvo, pro ten národ český,
chci umříť za ten opuštěný rod;
nechť bude spasen, nechať ubit katy:
i ztracený — jest jedině mi svatý.

Vilma.

Ó jak mi jest!

Cyril.

Co tato bledosť náhlá,
jak kdyby hrůzy ruka kamenná

svou mraznou dlaní na srdce vám sáhla, —
co ztrnulý ten pohled znamená?
Co děsí vás? zda zoufalá má slova?
Zdaž anděl, sotva slétnuv, prchne znova?

Vilma.

Či nedí líc má, svatým žasem bledá,
že clona tmy se před mým zrakem zvedá?
Již jasně zřím, co tušila jsem temně:
Bůh, jenž mě slyšel, — Bůh vás vyslal ke mně!

Cyril.

Ó není krasší mety v světě vůkol!
A jaký, děvo, dal mi Bůh zde úkol?

Vilma.

Hle, před vámi dlí duše prostá, vřelá,
jež k oběti se zasvětila celá;
jak vy, chci žíti pro svůj drahý rod,
tím dražší, čím víc trpí. Chci, co mohu,
své vše mu vzdát! I můj to jasný bod!
By přijal oběť mou, se modlím k Bohu
jak dnes, tak po léta. Čím hlouběji
snad klesl rod můj nešťastný, tím víc
si žádá soucitu, jenž by jej těšil,
i smíru, by jej vznášel k naději,
i něžné vroucnosti, by milujíc

jej věrně chránila! Čím více hřešil
rod, jehož dcerou jsem, — tím víc mu třeba
jest milosrdí — nebeského chleba.
A zázrak ten, že jedním okamžením
dvě tužby stejné potkaly se tak,
mě pobádá, že prosím, ač jen s chvěním
a sotva odvážím se vznésti zrak, —
ó podejte mi ruku poznovu,
a té, již prv jste přijal za vůdkyni,
sám řiďte krok! Mně vůdcem buďte nyní. . .
mne vizte odevzdánu, hotovu,
však nevědomu, Bůh co činiť soudí!

Cyril.

Či může vůdcem býti, sám kdo bloudí?

Vilma.

Vy vzněťte světlo v tmách mé mysli prosté
a jmenujte mi oběť, která spasí.

Cyril.

Ne, světlý anděle! Jen Boha proste,
ne člověka, v němž lidská vášeň kvasí!
Jej zůstavte, ať tone v moře víru,
v nějž běda, kdyby klesla hvězda s výše!
V bouř jeho zařte upomínkou míru

a naň, až zmizí, zapomeňte tiše!
Má cesta není pro tebe, — toť sráz
a vlhká sluj, v ní nenávisti mráz
a žluči zdroj, má cesta stlána hlohem,
krok stížen pouty... Anděle! buď s bohem!

Vilma.

Ó zdržte krok! — Tam cesta není schůdná!
Tak zbloudíte!

Cyril.

Znám přísnou cestu svou
a nechci, nesmím zbloudit, vílo svůdná,
kam tužby sladce závratné mě zvou...
Buď s bohem na vždy! Nebádej, kam těkám...

Vilma.

Tak opouštíš mě? — Zaklínám tě, — klekám...

I vzkřikla strachem o to drahé žití.
On zastavil se nade srázným svahem
a zřel ji klečet v prostém, lesním kvítí
jak ušlechtilý narcis, který kloní
svou korunku, z níž rosné perly roní...
Tak on ji plakat zřel — a ztrnul blahem.

A přemožen se vrátiv, klekl před ní
a chvěle pravil: „Měj tu ruku moji!“
A pravice, jež podali si nyní,
jak v chrámě klečíce, se k sobě pojí
tak vroucně, jak jich srdce v tajné hloubi,
a Bůh ví, jaký slib jich duše snoubí. . .
slib nevyřknutý, tajný hluché zemi,
však vepsaný v jich dlouhý pohled němý,
jen blankytnému nebes oku zjevný,
co vánek vzdušný a co skála pevný!
Již nemluvili; ruku v ruce vstali,
a ruku v ruce vraceli se s hory;
ne rty — jen duše spolu rozmlouvaly,
a mluvu svou jim propůjčily bory
svým šumným šeptem a svým vonným stínem.
Již prosvítavým snětů baldachýnem
se lilo balzámové, vlahé šero
jim v oči, již jen dušemi se zřeli!
Leč jaký jas v tom temnu plál jim skvělý,
v tom tichu jakých krásných zvěstů stero!
Jim sladká proroctví taj němý plní
a tisíc odpovědí bez otázky, —
vždyť v mlčení tom se jak moře vlní
jim slavná, čaromocná hudba lásky.

IV.

Noc borů tmí se chmurnou nevolí,
jich oddech trpkou vášní hlaholí,
jich černé vršky, stranou nachýleny,
tak prudce klátí úpícími kmeny
a s nezdolnou jich silou zápolí,
jak by je chtěly urvat po kořeny,
a bijí vzduchem jako vzpjatá křídla!
Ba kdyby temný bor ten křídla měl,
z hor prastarého uletěl by sídla;
jen padlý vývrat by tu osaměl,
stráň zpustla by a v skále žeřavé
by zchudly, zprahly zdroje slzavé.
Jak bor se zmítá! Však-li duch tvůj pátrá,
věz, proč tak hněvným útěkem nám hrozí:
kde v pralesích kdys vládli dávní bozi,
ó jaká v nich teď rejdí módní chátra!
V jich šumu — jakých vřesků směsice

a jaký kvikot směšně koketní!
To navrací se z lesní střelnice
zpět k lázním celý příval výletní.
Je všecek vzdán svým odpoledním slastem
a pitom vedrem, střílením i žvastem
(dam přítomnost rým jiný z mysli pudí)!
Jak nepřítel, skryt rouchem temnoty,
v stín truchlý vtrhnuv hlubině té šumné,
svých žertů ohlas násilně v něm budí;
ó jak ten ryk, pln vtěrné nicoty,
as bodá svatým stromům v srdce dumné!

Neb v šosáckou té veselosti vřavu
vše smíseno, co v pestrém hluku měst
vře v bezduchém tom, nejvšednějším davu,
jenž smetanou prý společnosti jest.
A když se vhrne v nudě rozmařilé
to hejno zpupné, plané, odrodilé,
jež tónem zove surovost svou hladkou,
jež nadšeno jen prázdnotou je sladkou
a jemuž nic již svato, nic již draho
než plný vak a sytost nízké choutky;
tví synáčkové, slavná máti Praho,
jež vysýláš v dnech psích v ty lesní koutky,
a dcery tvoje — nebo ach! tvé loutky,
jež v prostý venkov glorii tvou šíří:
tvůj celý nalíčený patriciat

když v bor se vhrne, rejem svým tam víří
a vzdýmá pýchu svou, kde obří věční
sto pokolení takých cvrčků přeční,
a vážným pozdravem jich šumů přijat,
těm svědkům samorostlých prapradědů
když ve tvář kulturnicky krasořeční:
tu vjel by postrach nejen do rusálek
a lesních žínek, — však i do medvědů,
že uprchli by do všech světa dálek!
A proto snad již není po nich sledu,
snad proto Šumava jich prosta celá,
ba nejraději proto též, jak zdá se,
by sama z kory zemské vyletěla.

Šum povětrné hudby rozléhá se
tím vážněji, kde hlasy lidské znikly;
žert maloměstský, vyšší vtipy krajské
i pražský esprit, sarkasmu jen zvyklý:
vše zavál stromů chorál sváteční.
Tak oddechly si asi háje rajské,
když vyhnáni z nich lidé všeteční.

Náš „doktor“ vpadl s nehoráznou chutí
a v kuchyni se vecpav do dveří,
chtěl jedním dechem sedm večeří;
dvě totiž pro sebe. V tom na těle
cos ucítil jak pokus obemknutí, —

i poznal, objal, stiskl přítele
a přemilého budoucího zetě.

Nic na tom trnitém a hořkém světě
tak nemohlo se rady dotknouti
jak to, že doktorova hloupá dcera
smí zjevně nevěstou již slynouti,
kdež jeho klénot, jeho Jella, která
vždy ještě neuznána čekat musí,
přec vyniká tak nade všecky slečny,
zvlášť nad onu — jak labuť vedle —
Dusí
sám rada v duchu výraz příliš sečný.

A kterak „„doktor"" výdatně i hned
tu chloubu svoji uměl roztrubovat,
by každý dceři musil gratulovat
a povyku byl z toho plný svět —
svět těchto lázní, obmezený sice,
však tím ne méně vhodný pro třenice!
Kdož by se divil, že byl ctný pan rada
dnes rozpoložen velmi kousavě?
Mělť ještě v nitru zahryzlého hada,
byv odsouzen k té krušné zábavě,
býť jakož oběť jediná tu zbylá
tím beránkem, jejž v kořist uchvátila
dnes dravá řezníkova chvastavost!

Tak celé půldne slyšeť, jak jen sebe
a „„doktora"" mu velebil až v nebe. . .
Mělť, slovem, rada toho právě dost
i sedl za stůl s pevným předsevzetím,
že „„doktorovi"" splatí všecku zlosť.

A pod širým že nebem „„doktor"" dnes
chtěl večeřeť, i rada venku zůstal
jak na bojišti rek, ač jemu v děs
co chvíli vítr od půlnoci vzrůstal
a polévku mu zasypával smetím.
On vytrval a čekal s Jellou spolu,
až povídavosť u druhého stolu
se vyčerpá a proud svůj vysílí,
jak nepřítel když náboj vystřílí.
A slyš, — dost brzo vyschlo zřídlo chlouby
byltť každý stůl kol křovím ohrazen
a jako schován v samorostlé loubí,
jak tomu vhod, kdo rád by nezrazen
jen v kroužku důvěrném se tiše bavil;
tak osaměl, krom rodinného členstva,
náš milý „„doktor"", — neměl obecenstva!
Tím zápal jeho, záhy ochlazen,
jaks uhasínal, — řeči proud se znavil.
Jen na to čekal rada: došeť cíle!
Tož v loubí „„doktorovy"" rodiny

šel žádat o vídeňské noviny
a zahovořil, — přišlat jeho chvíle!

Rada.

Mám, pane doktore, dnes o vás starost,
že máte chrapot po své ranní lázni;
neb neslyším vás! pryč je vaše jarost!

„„Doktor.““

Hm, nevěděl jsem, že ten chlapík blázní,
sic byl bych našel spůsob všelijaký,
jak opatřit si jinak svoje raky.

Rada.

Ját ovšem odborník v tom nejsem žádný, —
vy lépe znáte, co jest vrtohlavost;
však seč jest moje skrovná pronikavost,
já myslím, že ten chlap má rozum řádný.

(Tu „„doktor““ po radovi mrsknul okem
a jakkoli se mocně přetvařoval,
přec nedovedl ukrýt před svým sokem
vztek, který proti Robinsonu choval.)

„„Doktor.““

Tož tvrdíte mi, že byl příčetný,
ba za mudrce byste snad jej třídil?

Rada.

Já nedím, že to člověk šlechetný,
však lišák, s nímž by hňup as nepořídil, —
již odpuste, že mluvím v obrazech
a v říši zvířat, z úcty k vaší vědě,
že ohlížím se po svých výrazech.

„Doktor.“

A já zas, k vaší důstojnosti hledě,
vám pravím, že ten rozumný váš kmotr
jest nejen blázen, ale vrah a lotr,
a volím slova pro vás názorná,
vám, pane soudní rado, odborná,
neb šibalům vy rozumíte spíše
než ubohým jen tvorům z Fauny říše.
S čím se kdo stýká, do toho i vniká. . .

Rada.

Ó chyba lávky, chyba převeliká!
Já nestýkám se s lupiči a vrahy,
jak myslíte si, doktore můj drahý;
já řídím soudy pro tiskové věci,
a mým kdo rozsudkem se octnou v kleci,
jsou samí geniální chlapíci:
toť slavní literáti, redaktoři.

„„Doktor.“‘

A ti jsou lepší? Páni básníci —
ti navzájem si kradou jako tchoři!
A zbrklí novináři, kteří boří,
co základem jest všeho pořádku,
a o převratech společnosti třeští:
ti teprv patří hezky do chládku!
Jsouť to as hlavně přemrštěnci čeští. . .
ba jděte mi, ba jděte s literáty!

Rada.

Toť také náhled můj a to mne těší!
Co literaturou si zovou Češi,
to není nic než samé plagiáty.
Mně nelze číst, co naškrábou ti páni,
však soudit mohu, — toť mé povolání,
a vím to tedy jistě, úředně,
že by se zmýlil velmi šeredně,
kdo uvěřil by, co si v sebeklamu
ti Češi chválí — nebo pro reklamu.

„„Doktorův“‘ zeť.

Jsem Čechem, ač snad pochybno to dosti
dle čistě německé mé výřečnosti;
a čtu-li, chci míť za své namáhání

cos pikantního, něco pro zasmání;
mám tedy požadavky dosti skromné:
však v českých spisech — žel! — nic není pro mne.

Paní „„doktorová.““

Mámť, pane rado, s mužem pravý kříž:
on jest vám Čechem, — Čechem zuřivým!

„„Doktor.““

Aj moje drahá, mlč, — ty toho víš!
Já nikomu ni vlásku nezkřivím,
ať Čech, ať Němec. Sloužím obci české, —
s ní nehlasovat, — to by bylo hezké!
Jsem Čechem, pane rado, úředně,
jakž náleží to k mému postavení:
tak povinnosti k vlasti činím zadost!
Však také by se zmýlil šeredně,
kdo myslel by, že mám z těch věcí radost,
že domů vnáším podpal vlastenčení
a seji vítr v soukromé své žití,
bych sklízel bouři! Ne, to nesmí býti;
proč nedopřál bych lepšího svým dětem?
Vždyť s němčinou se dále dojde světem;
Čech, Němec, ať to dvé se hezky snáší, —
jen ať nám někdo třetí nevypráší!

Rada.

Tak zřejmá pravda to, tak jednoduchá,
že zdravým smyslům nelze jinak soudit!
A přec k ní strana výstřední je hlucha!
Však nebude tak lid již dlouho bloudit,
neb kam dost širá vědomosť má sáhá,
ten náhled ústupný se v lidu vzmáhá.
Zde před léty — ať příklad z blízka beru —
neb zde jsem započal svou karrieru —,
ať ze vsi, z města, ze statku či z mlýna,
vše po česku tu chtělo vésti soudy.
Teď? — Hledejte tu, prosím, čeledína,
ba otrhance, který tluče hroudy,
by nebyl hrd, že umí po německu!
Toť dobrodiní školy, která děcku
již záhy vštěpuje ty dobré snahy!
A pak: jdou hesla ze samé již Prahy
z úst apoštolů českých, která svědčí,
že blaho lidu vidí v druhé řeči;
a lid tak tvrdý není, lid se podá,
jen když ho schválný osten nepobodá!

„„Doktor.““

Čech ví, že vzdorný nejspíš prohloupí,
a kdo jest moudřejší, že ustoupí.

Rada.

Ó prosím, pomalu s tou chválou Čecha!
To přece, pane, není předností,
že po věky se odstrkovat nechá,
až konečně jej zcela vyhostí
kmen jiný! Proto český vzdor se tiší,
že podléhá tu plémě duchem nižší;
jeť přirozeno, že je obmezí
rod vyšší tak, až nad ním zvítězí!
Tak osvěta si v lidstvu klestí dráhy!
Kéž jen ta chvíle nadejde již záhy,
kdy zmizí Babel ten jak za potopy
a po těch svárech nezbude ni stopy!

„„Doktor.““

Ba jak by bez těch sporů bylo blaze!
Však věřte, kazí nesmysl ten holý
mi k jídlu chuť i všecko pohodlí.
Kéž by se národnosti dohodly
a zavedla se na venku i v Praze
řeč jenom jedna, ať již kterákoli!

Rada.

Že kterákoli? — Pane, co to bylo?
Tak těžké urážce se protivím!

Snad česká?! Vím již, kolik uhodilo:
jste v pravdě Čechem, — Čechem zuřivým!

„„Doktorův““ zeť.

Vždyť pravil pouze, že mu jedno, která. . .

Rada.

To nestačí! Nuž odvolejte, pane,
čím vzniká trpkosť, rozbroj, nedůvěra!
Ať pobouření to se odestane,
již vyslovte se, mínil-li jste říci,
žeť žádoucno, by řečí panující
v té zemi byl náš jazyk vzdělanější!

„„Doktor.““

Nu tedy váš! Mně mír je všeho dražší!
Že vaše moře polkne kapku naši,
to beztoho jest pravdě podobnější!

— Pěsť zaťatá v tom na stůl dopadla,
až zazvonily talíře a sklenky
a paní „„doktorové““ výkřik tenký
se zhrozil nastalého divadla.
Pěsť náležela ruce mrtvě bílé,
neb vstoupil — nevědomo které chvíle —

v ten o národy losující kruh
muž cizí, děsně bledý jako duch,
zvolal hlasem, jenž se vášní třásl:

„Ó jistě, jistě pak se podaří
ten obrat, po němž vrah náš dávno pásl,
když tací zrádci pro něj hrobaří!
Ó takou zbabělost a takou zlobu
když snáší země ta, jsme blízci hrobu!
Však pozor! Ještě odporuje hlas
tak hluboký jak strašný zemětřas,
jímž se to všecko zabijáctví sřítí!
Ten národ dosud žije, — chce on žíti,
hlas přírody mu káže, — musí chtíti,
byť sebe mdlejší, — musí, — musí, — musí!
Pud vlastní obrany, ta síla boží,
jež hájí se i puškami a noži,
též zdvihne národ ten, — on v smrtné křeči
se vzepne zoufale, on vrahy zdusí,
a chce-li osud, krvavými meči
se ochrání. . .“
„Dost velezrádných řečí!“
naň křikl rada, kdežto „„doktor““ smělce
se chopil rukama a na vetřelce
zřel hněvem zmodralý. „Dost!“ volal rada,
„víc neslyším! Jeť v každém slově zrada!
Sem rychle, Rufe, — hospodáři, sem!“

A radův pokřik sterým ohlasem
se nesl k domu; Ruf již v okamžiku
se dostavil, s ním Vilma zděšená,
zlých předtuch plná. Z matných slov a vzkřiků
Ruf nechápal, co vše to znamená,
až v prostřed kruhu, jenž se skupil kolem,
pan rada jako za soudcovským stolem
děl přísně s majestátem inkvisičním:
„By nebyl poklid můj a ctěných hostí
snad výjevem zas rušen pouličním,
tož žádám jmenem dobré společnosti,
ať tento pán — ač jest-li vaším hostem —
se vzdálí z lázní. Přejet výtržnostem
a, slovem, nehodí se mezi nás.“
To pravil tak, že Rufa přejel mráz.
„Proč?“ jektal, „proč mám vypuditi hosta,
jenž u mne přístřeší si vyžádal?
Jest nemocen — a dál jsem nebádal.“

I pátral v radův pohled; rada chvíli
dlel v mlčení, pak hlasně ze vší síly
děl v tichu lačném:
„Odpověď jest prostá
i krátká: pán ten, jenž váš hostinec
svou volbou poctil k svému zotavení, —
ten pán, jejž soudil jsem, je zločinec
a přichází sem — přímo ze vězení.“

Huk temný, nezvučný jak olovo
kol duněl, něžných úst v něm výkřiky,
až kdosi rozpomněl se na slovo,
jež rozpoutalo všecky jazyky.
„On — nebo my!“ se volá s rozhodností.
Ruf rozhlédl se hejnem hněvných hostí,
pak na Cyrila popatřil, jenž bled
a vztyčen čelil s pohrdáním v oku.
V tom s leknutím Ruf náhle sklopil hled,
neb uzřel v stínu po vězňovu boku
plát Robinsonův sálající zrak.
Ruf sebou trhnul, odhodlal se však
i pravil: „Pane, po tom všem, co zvídám,
vám pohostinství svoje vypovídám.
Těch nehostí můj dům, kdož ze žaláře
jdou na vzduch.“
Drsný zasípěl v to hlas:
„Tak, vymetej — a čistotu svou spas,
ty ctnostný člověče, ty dokonalý!
Jest čas, bych larvu strhnul s tvojí tváře!
Slyš! Dům tvůj hostí lotra, hostí žháře,
jenž pro vězení dávno již je zralý:
to tys, ty sám! Já věřil jsem, ba věřil,
že níž jsem zrozen, zavrhnul jsem podle
svou řeč, dral jsem se ve tvůj vyšší rod,
až na tvém padoušství tu lež jsem změřil:
toť špatný kmen, jenž nese taký plod!

Vy nejste výš, ač pijete náš pot!
Byl‘ jsem plil na boha a sloužil modle!
To již se stalo! Nemohl jsem zpět, —
již ďábel v peklo převrátil mi svět!
A tys ten ďábel byl! tys otrávil
mi srdce, které mým jen býti mělo,
tys jako vlk v něm věrnost udávil,
vše vyloupils mi, co mi náleželo:
čest, rozum, blaho, milenku i statky —
i svatou slzu na hrobě mé matky. . .
Věz, jakou po léta jsem osnoval
ti odvetu: vše, co jsem miloval,
vše vyrvals mně, — já odplácím i beru
ti jediné, co miluješ, — tvou dceru!“

Šum, šuškot nastal, — dámy šeptmo smích
si strhly ze slov Robinsonových;
sám „„doktor““, jak měl zlost, se musil smáti
i děl: „Ten hastroš chce si Vilmu bráti!“

Ruf ale vzkřikl s vášní nespoutanou:
„Ha, dcery mé se nedotýkej hanou
svou zlolajnou!“ Však Robinson naň hleděl
jak dravec na svůj lup, an odpověděl:
„Tot klam, že Vilmu pro sebe si beru!
Jsemť, Rufe, příliš dobrým pro tvou dceru!
Ty, jenž jsi vypínal své povržení

nad potupené české pokolení,
hleď, nejpovrženější Čech, jen hleď,
ten zločinec, jenž vyšel ze vězení,
hleď, Rufe, naň: toť budoucí tvůj zeť!
Či nevěříš? Nuž Vilmo, pověz tedy,
že vyhostěn-li miláček tvůj bledý
tvým otcem z domu, nebude dům jeho
ni tobě domem otcovským; kam on,
že půjdeš ty; že účastna jsi všeho,
co jemu souzeno! Tak Robinson
ti káže. Přišla, Vilmo, chvíle tvoje, —
čiň povinnost a neustup mi z boje!“

Vše pojal úžas; celý hostů kruh
co mysleť nevěděl, — byl něm a hluch.
Hlas jediný děl, smíchem doprovázen:
„Však jsem to řekl, že ten chlap je blázen. . .“

Leč úžas proměnil se v zděšení,
neb šerem jako bílé zjevení
z řad vykročila dcera Rufova, —
a s rukama, v kříž na hruď složenýma
se blíží k vězni, pevna jest i přímá,
i dí: „Jdu kamkoliv, — jsem hotova!“
Ruf zavrávoral, — chraptivý jen vzdech
a pěnu vzteku na zsinalých rtech
měl v odpověď. Vše trnulo a žaslo.

Tu zařval Ruf, až proniklo to v kosti:
„He — frejířko!“ a zvedl v zuřivosti
hůl.
Vše se hnulo, světlo padlo, zhaslo.
Ruf, slep a šílen, po tmě před se bil
a neviděl, že před ranami kryl
svým tělem Vilmu Cyril, nedbal on,
že do cesty mu vskočil Robinson. . .
„Dost, Rufe,“ volal rada, „násilníku!“

Tu „„doktor,““ jak by Rufovi též bránil
a jak by napadené smírně chránil
se vmísil rukojetí slunečníku
v tu řež, — neb vábila jej příležitost,
ta tma, ten zmatek, úplná ta krytost,
by splatil Robinsonu koupel ranní;
však taká hračka vážně neporaní
tak houževnaté kostry, myslel sobě,
a přestal, až mu chábly ruce obě
a slunečník měl přeražený v dlani.

Když konečně ten rozvlněný dav
s tím kolotáním paží, ruk a hlav
se vytratil, když mužů bouřný hlas
i břitký pokřik ulekaných paní
zdmi přitlumeny ztišily se zas;
tu, odkud odhrnul se hlučný shon,

tré osob zbylo samo na bojišti.
Tu leží beze smyslů Robinson,
tu Cyril, jemuž krev se z čela prýští,
se s Vilmou k němu sklání a jej křísí,
a v křišťál vody, jíž jej obmývá,
se živým proudem slzy její mísí.

A půlnoc hloub a hloub se zatmívá,
dech severní co chvíli divočeji
mrak žene za mrakem, že luny záře
jen rychle, blesku mihotem se chvějí
v ty ubledlé tří vyvrženců tváře. . .

Zda žije Robinson? Jak mrtvolu
teď Cyril jej a Vilma pospolu —
div sami neklesají — v chatu nesou,
a kolem nich se stíny stromů třesou
jak černé předtuchy.
A do rána
vstal Robinson, však Cyril umírá!
Již poslední mu síla urvána, —
to srdce všecku vydalo svou krev. . .
stín smrti, jenž se v stíny chaty smýká,
vlá k běloskvoucí skráni mučedníka. . .
A blouznění mu smysly zastírá,
sen poslední mu kouzlí blaha zjev;
vše zapomněl, — již o zlém losu neví,

a s usmíváním, v loktech drahé děvy
vzdech poslední mu lehce ze rtů plyne. . .

* * *

Věk tíhou kroků svých se dále šine
a mnohé srdce na krev ušlapává. . .

Dlí Robinsonka v úkrytu své chaty,
kdež odkaz mileného, poklad svatý
jí světem jest: toť knihy, jeho knihy,
z nichž vychází jí slunná vlasti sláva!
Ó dědictví, jež zůstavil jí drahý!
Jak zjasňují se žalné čela rýhy,
jak slouchá Robinson, jak pláče dětsky,
ó jaká lítost, — jaký bol to blahý,
když zjevují mu zvěsti ony všecky,
že není z bídně ztraceného rodu,
však jeho kmen žeť slavný, hrdinný,
jenž umřel a zas ožil pro svobodu,
jsa milován jak v světě nejiný!
Z knih jemu čítá Vilma, — povržená
co Robinsonka, ač ne jeho žena.
Jeť marno matky, otce zaříkání:
dlít Vilma v pusté chatě pro pokání
a pro smíření hříchu mateřina. . .

Kdy, Bože Husův, bude pláče dosti?
Kdy české srdce klatby své se zhostí?
Kdy oběť všecka, vzňatá v skrytu chatek,
již smíří otců hříchy, hříchy matek?

Dejž, at již odpykána naše vina!

PG
5025
.P62
v.32

PG 5025 .P62 v. 32 C.1
Sumarokov Robinson /
Stanford University Libraries
3 6105 036 231 699

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA

Poetické besedy:

I. **Ballady a romance** od Jana Nerudy 40 kr.
II. **Oldřich a Božena.** Idylla od A. Heyduka 50 kr.
III. **Petrklíče.** Báchorka od Svat. Čecha 40 kr.
IV. **Staré zvěsti.** Od Jar. Vrchlického 50 kr.
V. **Prosté motivy.** Od Jana Nerudy 50 kr.
VI. **Ballady.** Napsal Lad. Quis 45 kr.
VII. **Griselda.** Povídka veršem od J. Zeyera 65 kr.
VIII. **Všední život.** Báseň od K. Legera 40 kr.
IX. **Záviš.** Napsal Fr. Chalupa 40 kr.
X. **Zpěvy kniřecí.** Básně Fr. Kvapila 50 kr.
XI. **Lešetínský kovář.** Báseň od Svat. Čecha. (Zab.)
XII. **Vlašťovičky.** Selanka od E. Krásnohorské 40 kr.
XIII. **Ze života.** Básně J. V. Sládka 60 kr.
XIV. **Přeludy.** Báseň od Karla Legera 35 kr.
XV. **Třešně.** Humor. pov. Napsal L. Quis 50 kr.
XVI. **Z doby táborů.** Od Antala Staška 65 kr.
XVII. **Hanuman.** Bajka od Svat. Čecha 50 kr.
XVIII. **Na přástkách.** Napsal Ad. Heyduk 45 kr.
XIX. **Husitská svatba.** Báseň Ot. Červinky 45 kr.
XX. **Z pod jarma.** Básně Svet. Hurb. Vajanského 45 kr.
XXI. **Píseň o Činu.** Zpívá Fr. S. Procházka 50 kr.
XXII. **Selské ballady** od J. Vrchlického 50 kr.
XXIII. **Na dívčím kameni.** Napsal Ot. Mokrý 35 kr.
XXIV. **Mrtvá země.** Pověst od R. Pokorného 50 kr.
XXV. **Šimon kostelník.** Od Em. Mišiovského 40 kr.
XXVI. **Čechův příchod.** Báseň J. Zeyera 60 kr.
XXVII. **Básně** Václava Bolemíra Nebeského 40 kr.
XXVIII. **Evropa.** Báseň Sv. Čecha 50 kr.
XXIX. **Ve stínu lípy.** Báseň Sv. Čecha 50 kr.
XXX. **Čerkes a jiné básně** od Sv. Čecha 50 kr.
XXXI. **Poslední rusalka.** Od Karla Legera 60 kr.

Číslem 33. bude:

Písničky od Lad. Quise.

— Předplacení na „Poetické besedy" není žádné. — Sešity prodávají se jednotlivě. — Kdo z venkova objedná si alespoň dva svazky najednou, obdrží je frankovány. —

Tiskem dr. Edv. Grégra v Praze.